

Juny del 1924

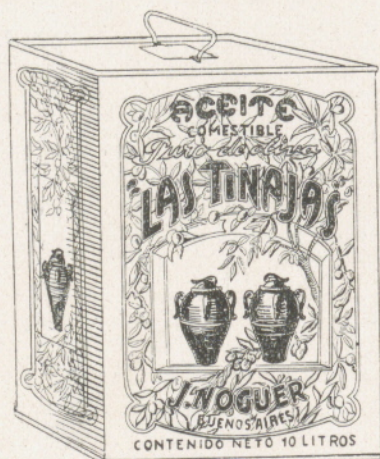
Any IX = Núm. 95

Buenos Aires.

Oficines: México 1356

525

"LAS TINAJAS"

OLIS Selectes

Bdo. de Irigoyen, 566
BUENOS AIRES

Demani per telefon:

Union 4399
Rivadavia

Catàleg de Llibres Catalans

Envenda, per la Delegació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana: FLORIDA 150 Bs. As.

BIBLIOTECA CATALANA: (Cada volum, \$ 1.25)

Llorenç Ribet: Els camins del Paradís perdut.
Gabriel Maura: Aigües.
J. Pons i Massaveu: L'auca de la Pepa.
Llorenç Ribet: Els sants de Catalunya. (Dos volums).

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Pere Benavent: Epigrames (Poesies) \$ 1.—
Ventura Gasol: La Nau (Poesies) " 1.50

BIBLIOTECA PEDAGOGICA

Guia pràctica per escriure català " 0.50
Postals propaganda " 0.05
I. Iglesias: Els vells " 1.—
" La nostra parla " 1.—
Pompeu Fabra: Gramàtica catalana " 1.—
Pau Romeya: Sil·labari català " 1.—
Josep Galí: Aritmètica i Geometria " 1.20
F. Valls i F. Soldevila: Historia de Catalunya " 1.50
Autors varis: Infants i flors. (Poesies) " 0.50
Pere Blasi: Geografia de Catalunya " 1.50
J. Roca i Roca: Biografia de F. Pi i Margall " 0.75
Mossèn Ll. Ribet: Biografia de Ramon Lull " 0.75

OBRES TEATRALS

Angel Guimerà: Maria Rosa " 1.—
" L'ànima és meua " 1.—
" Andronica " 1.50
" Cants a la Pàtria " 2.50
" Poesies " 2.50
" Mestre Olaguer " 0.25
" Terra baixa " 1.—
" Rei i monjo " 1.—
" Jesús que torna " 1.—
" Sainet trist " 1.—
" Joan Dalla " 1.—
" La reina jove " 1.—
A. Carrion: Els esclots de la sort " 0.75
" El fill de Crist " 0.25

Ignaci Iglesias: Foc-follet \$ 1.—
Avel·lí Artís: Mai se fa tard si el cor és jove " 1.—
" A cor distret sagetes noves " 1.—
Santiago Rusiñol: Llibertat " 1.—
" La intel·lectual " 1.—
" El titella pròdig " 0.75
" La llei d'herència " 1.—
" El teatre per dins " 0.75
" L'auca del Sr. Esteve " 1.—
" El català de la Mancha " 1.—
" La mare " 1.—
" El pati blau " 1.—
" Els jocs florals de Canprosa " 0.75
" El místic " 1.—
A. Gual: La pobra Berta " 1.—

Altres Edicions:

Postals de Catalunya (col·leccions de 20) " 1.—
B. de Saint Pierre: Pau i Virginia " 1.25
Angel Guimerà: Primer llibre de poesies " 2.50
Louis Bertrand: La Infantesa " 1.25
Miquel Kohlhas: Enric de Kleist " 1.25
Walter Scott: El Talismà " 1.25
P. Arcangeli: Literatura Japonesa " 2.—
J. M. López-Picó: De les mil i una nits " 1.25
Jeroni Zanné: Aiguaforts i Aigües vessants (Poesies) " 1.50
H. Nadal i Mallol: Algues (Narracions en prosa) " 1.—
Ll. Duran i Ventosa: Regionalisme i Federalisme " 2.—
R. Turró: Orígens del coneixement (dos volums) " 2.50
G. Alomar: La columna de foc " 1.50
P. Coromines: Vida austera " 1.—
Victor Català: Solitud " 1.25
" Caires vius " 1.25
Roma (traducció) " 1.—
Vayreda: Sang nova (2 vol) " 2.50
Frat de la Riva: La nacionalitat catalana " 0.25

RESSORGIMENT

ANY IX

BUENOS AIRES, JUNY DEL 1924

NÚM. 95

L'ACTITUD DEL DIRECTORI CONTRA CATALUNYA TÉ DERIVACIONS INTERNACIONALS

Havem dit i repetit des d'aquesta tribuna lliure de RESSORGIMENT, que el principal objectiu de la dictadura militar espanyola en fer-se càrrec de la direcció de l'Estat, la seva única obsessió era el problema de la llibertat de Catalunya o, encara millor, l'extermini del separatisme. La qüestió social i la guerra del Marroc eren coses secundàries. Ja havem vist que fora de Barcelona els sanguinaris Arlequí i Martínez-Anido els atemptats socials han passat a la història, la qual cosa assevera ço que havem dit altres vegades de que l'afer social era obra dels dos generals cmentats amb la complicitat dels governs.

Quant al Marroc las coses segueixen igual que abans de la sergentada del 13 de setembre. Cada dia l'exèrcit espanyol es cobreix de glòria i d'heroisme i les mares dels soldats de dol. L'ocupació d'Alhucemes que era qüestió d'honor per a l'exèrcit, segons els propis militars, continua... desocupada.

Dels tres problemes cabdals únicament el plet secular de Catalunya es manté amb tota la seva integritat a despit de les reiterades absoltes que li canta cada dia el dictador grotesc i de tant en tant, com últimament a Barcelona, el rei empestat que fa equilibris per mantenir la testa dintre una corona que se li esmuny. Si no fos Catalunya, és a dir, si no hi hagués la qüestió catalana pel mig, no en faria pocs de mesos que de la dictadura militar no se'n cantaria gall ni gallina! Bé prou s'haurien cuidat de derrocar-la els mateixos polítics que foren derrocats! Però Catalunya és Catalunya. Aquest nom miraculós té la rara virtut d'acoblar voluntats i sentiments. Pel que toca als catalans, aquests sentiments són d'amor, de fe i d'esperança. Pels espanyols són sentiments enverinats d'odi racial enfellonit. Catalunya és el seu aglutinant. Per odi a Catalunya els militars estan més units que mai. Per odi a Catalunya els polítics repudiats deiren fer als militars. Uns i altres coincideixen perfectament en l'odi a Catalunya perquè ho porten a la sang, perquè mentre Catalunya sigui Catalunya la dèria dels polítics i dels militars espanyols — i quasi diríem de tots els espanyols — serà de tallar-li les ales i privar-li el bleix, si poden.

Que siguin els espanyols, però, que pensin i actuin contra Catalunya i facin els possibles d'exterminar-nos com a poble, no és tan blasmable, essent-ho molt, com si aquesta bogeria de maldat és en-

prada per homes que per desgràcia han nascut catalans. L'actitud, per exemple, d'un Alfons Sala o d'un baró de Viver, té solament un precedent en la història de Catalunya: el Comte de Santa Coloma, que pagà les seves malifetes morint trinxat a ganivetades sota de Montjuïc, l'any 1640, a mans dels segadors.

En Sala i En Romeu (que aquest és el veritable nom del baró de Viver) són els que s'han ofert al Directori militar espanyol per a endegar la situació de Catalunya d'acord a la voluntat satànica dels nostres enemics racials. Com a president de la Mancomunitat l'un i l'loctinent l'altre, realitzen a meravella la tasca que se'ls confià. No havem pas d'enumerar totes les atzagaïdes que han comès aquests subjectes d'ençà de llur actuació. Són ben recents i notòries; ens limitarem a remarcar-ne una per la resonància que va prenent i les conseqüències que poden esdevenir-ne.

UNA NOTA DEL BARÓ DE VIVER.

Sabut és que el baró de Viver té al seu càrrec el sanejament de la plantilla mancomunal. Ell ha estat encarregat de posar en ordre les coses. La cèlebre disposició contra els acumuladors de sous és obra seva. Però no n'hi havia prou d'això, calia anar a la mateixa entranya de la cosa. I se li ocorregué ordenar una investigació científica i administrativa a l'Institut d'Estudis Catalans, car segons ell eren malaguanyades les miserables 400.000 pessetes que aquella institució d'alta cultura costa anyalment a la Mancomunitat. Es clar que per la intel·ligència d'un baró de Viver és exorbitant aquella quantitat! Què sap ell de les especulacions científiques ni de les coses de l'esperit. Havent arribat al manuscrit gros, i a les quatre regles de l'aritmètica, què més necessita l'home? Per ventura amb aquest bagatge espiritual no en té prou l'home per escalar els més alts llocs de la cosa pública? Ell, el baró de Viver, i el senyor Sala són testimonis irrecusables de la inutilitat de centres docents i d'altres estudis com l'Institut.

Assabentat de la disposició l'Institut d'Estudis Catalans, s'apressà a fer públic que no admeteria ingerències de ningú en els afers de caràcter científic a ell encomanats; molt menys la intervenció d'uns individus als quals considerava insolvents en la matèria. (Noti's que el baró de Viver demanava que la comissió investiga-

dora fos nomenada pel rector de la Universitat, i que l'integressin señores cate-dráticos competentes en las materias a las cuales el "Institut" dedica sus actividades).

Per tal d'avaluar el seu criteri, l'insigne analfabet Romeu, parla en la seva nota de l'exorquia d'institucions o branques de l'Institut, tals com el Laboratori de Psicologia Experimental, desment-se en acusacions contra el seu digníssim director el professor George Dwelshauvers, al qual tracta en forma despectiva com a estranger i li nega qualitat's científiques, atribuint-li, demés, una tirallonga de manca-ments sense fonament ni consistència.

REPLICA DEL PROFESSOR DWELSHAUVERS.

L'exabrupte del baró de Viver motivà una rèplica enèrgica i contundent del savi professor belga, de la qual són els següents paràgrafs:

Abuïant l'autor de la nota, diu dirigint-se al director de "La Publicitat", on fou inserida la rèplica:

"Vós l'atribuïu al senyor baró de Viver, però jo crec que esteu en un error. Car no és possible que aquest escrit emani d'una alta personalitat responsable. En cas d'haver-lo signat, la seva bona fe deu haver estat sorpresa. Per altra part, a jutjar pel seu estil, jo no puc menys que atribuir-lo a la malavolença d'algun funcionari subalterm o d'algun eriat."

I entrant al fons de la qüestió tan barroerament provocada pel bipede Romeu, continua:

"En primer lloc, el meu Laboratori, format per "un respectable matrimonio extranjero" (expressió plena d'urbanitat), és a dir, de la meua esposa, nomenada oficialment assistent, i del que això eseriu, és presentat com una simple dependència del Laboratori de la Sorbona. No cal dir, perquè ho sap tothom que s'interessa per aquestes coses, que el meu Laboratori no depèn de la Sorbona ni de cap institució científica estrangera, sinó de l'honorable Institut d'Estudis Catalans, i que jo, personalment, no rebo ni tinc perquè rebre cap ordre de ningú."

"Una altra asserció tan errònia com la primera, és la que jo m'hagi adreçat oficialment en idioma francès a la Mancomunitat. Això no és exacte."

"Per altra banda, totes les notes que he tramès al senyor inspector del Laboratori, el venerable doctor Ramon Turró, han estat redactades per mi en llengua catalana; i en fi, els meus estimats deixebles del La-

boratori poden testimoniar que els parlo sempre la llengua que més coneixen. Finalment, si em vale de la llengua francesa per explicar les meves lliçons, és perquè la direcció dels Estudis Normals m'havia recomanat expressament l'ús d'aquesta llengua, amb el bon intent de fer conèixer als alumnes l'ús científic d'una llengua que, avui més que mai, esdevé un mitjà d'expressió universal."

"Una última paraula: Segons l'autor de l'article, jo he estat nomenat "preseindiendo de los procedimientos de concurso y oposición" habituals. Es ben clar que en tot país civilitzat, quan un professor estranger és conegut pels seus treballs i ensenyament, com jo crec que era, no se'l sotmet mai a aquesta mena de proves. Això no es fa, i amb raó, perquè se suposa que el professor designat coneix tan bé o millor la matèria del seu ensenyament, que els professors del país que haguessin d'examinar-lo. D'altra part, el Laboratori de psicologia de la Mancomunitat és el primer d'aquesta mena que s'ha constituït a Espanya.

Al mateix temps, en tot país civilitzat, el fet de nomenar un professor estranger crea, a favor d'aquest, drets que han d'ésser respectats i que poden fer-se respectar, àdhuc per la via diplomàtica."

El document del professor Dwelshauvers causà sensació, guanyant-se de seguida la voluntat i l'afecte de tots els catalans conscients, tant per la valentia dels conceptes com per l'amor a la cultura del nostre poble de què està impregnat.

MISSATGE D'ADHESIO I DE COMPANYYONIA.

Els professors de les diverses institucions de la Mancomunitat, davant l'atac groller adreçat al digníssim director del Laboratori de Psicologia Experimental, redactaren un missatge d'adhesió i encoratjament al company, el qual diu així:

"Honorables col·lega:

Moguts pels sentiments de solidaritat intel·lectual, d'afecte al noble company i d'amor a l'obra integral de la cultura catalana, avui, davant l'atac incompetent i desconsiderat de què heu estat objecte, venim a testimoniar-vos la nostra simpatia i el reconeixement de la importància de la vostra tasca docent i de la vostra labor d'investigació científica.

Estimem, almenys, inadequat que un dicamen administratiu es faci servir de bandera de combat política, prejutjant contra la vàlua científica d'un esforç que ens ha reportat l'honor de col·laborar amb la Sorbona i ha contribuït, una vegada més, a relacionar la nostra cultura amb els grans centres d'activitat intel·lectual d'Europa.

Volem, amb aquest acte afirmatiu d'estreta companyonia, presentar-vos el nostre homenatge, per tal com, gelosos de l'honor del nostre poble, desitgem contrarestar amb respecte i cordialitat la vulgar descortesia i la insinuació malvolent, i aprofitem alhora aquesta circumstància per fer ratificació de fidelitat constant al nostre esperit, proclamant, per damunt d'obstacles episòdics i de dificultats molestes, però estèrils, la nostra fe infrangible en l'ideal de la civilització catalana."

Aquesta lletra tan suggestiva en els actuals moments de repressió, tan vibrant

de conceptes, tan plena de dignitat patriòtica, fou signada per un centenar de professors de les diverses escoles i institucions de la Mancomunitat, que representen la èlite de la intel·lectualitat de Catalunya.

Contra d'ella la Mancomunitat governativa dictà immediatament una disposició comminant-los, un per un, a rectificar públicament la carta d'adhesió al professor Dwelshauvers, la qual entenien que conté "frases de notoria descortesia y despectivas" per al baró de Viver, "que representen una falta grave de respeto al superior". Un plaç de cinc dies els fou concedit per a retractar-se, sota pena de destitució. Passat aquest termini, no solament ningú es retractà, sinó que s'hi sumaren una cinquantena més de professors, responen els comminats amb aquest document:

"Compareixent en virtut de la vostra citació per una diligència relacionada amb el document signat per mi amb altres companys i inserit en "La Publicitat" del dia 15 del corrent, vine a manifestar la meua convicció de què per actes realitzats fora de la càtedra o del servei i per escrits de caràcter no oficial, no he d'ésser sotmès a expedient administratiu, raó per la qual als efectes de salvaguardar el meu dret, consigno jurídicament l'oportuna protesta; formulant al mateix temps la declaració de què si es volgués atribuir qualsevol caràcter delictiu a la carta particular que nombrosos companys adreçarem al nostre digno col·lega, el professor senyor Dwelshauvers, malgrat no contenir cap injúria ni inconveniència d'expressió (les quals no sols per respecte als altres, sinó també per respecte propi no volem estampar) entenem tenir dret a què siguin els tribunals competents els que ho judiquin i no qui es considerés part interessada.

Déu vos guardi molts anys.

Senyor Secretari del Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya."

INTERVENCIO DIPLOMATICA.

Mentrestant la insinuació continguda en l'últim paràgraf de la lletra del professor Dwelshauvers, d'apel·lar per via diplomàtica de la disposició de la Mancomunitat, rebia l'efectivitat d'una reclamació feta pel representant de Bèlgica, sol·licitant les degudes aclaracions als termes despectius amb què foren tractats dos súbdits del seu país i reclamant per al professor Dwelshauvers, cas d'ésser destituït, una forta indemnització.

No sabem que a hores d'ara la Mancomunitat de procura hagi respost la nota de l'ambaixador de Bèlgica, la qual promet tenir derivacions gens agradoses pels catalans traïdors i pels seus amos i senyors del Directori militar d'Espanya.

DESTITUCIO DELS PROFESSORS PATRIOTES.

No al cap de cinc dies com afirmava la nota comminatória que els fou adreçada pel consell permanent de la Mancomunitat esquiol, però si després de tres

setmanes, segons ens ha informat el telègraf, han estat destituïts tots els digníssims professors (150, almenys) que signaren la lletra d'adhesió al professor George Dwelshauvers, o s'hi solidaritzaren.

Per tal de desviar la qüestió, però, el Directori ha posat cura en que el telegrama inserit per la premsa argentina, al qual ens havem referit abans, no expressés el veritable motiu de les destitucions, dient-s'hi, per contra, que la destitució col·lectiva dels professors obedia al fet d'haver signat una carta despectiva per al president del Directori, general Primo de Rivera, i haver desobeït al consell permanent de la Mancomunitat.

LA SOLIDARITAT DE LA INTEL·LIGENCIA.

Tal com era d'esperar, donat el caràcter inquisitorial de la disposició de la Mancomunitat contra els professors patriotes, i tenint en compte el prestigi adquirit per l'Institut d'Estudis Catalans, entre les seleccions intel·lectuals d'Europa s'ha iniciat a la capital de França un moviment de viva simpatia i de franca adhesió envers al professorat català destituït per l'analfabetisme imperant a l'Estat espanyol.

Heu's aquí el text íntegre del cablegrama inserit en el diari "La Nación" de Buenos Aires, informant al respecte:

"Incidentes ocurridos en Barcelona—Una protesta de profesores y escritores franceses.

PARIS, 27 (Associated).—En una reunió de profesores y escritores, presidida por el profesor M. Emile Legouis, después de enterarse de diversos incidentes ocurridos en Barcelona que produjeron la exoneración de profesores de la Universidad por haberse solidarizado con la actitud de un colega que disentió una decisión de las autoridades, se resolvió redactar una enérgica protesta que será sometida a la firma de todos los sabios franceses y luego remitida a las autoridades españolas y a la Liga de las Naciones. También se acordó enviar un mensaje de simpatía y admiración a los profesores catalanes."

Una errònia interpretació del despaig telegràfic, fàcilment explicable, fa dir que són els professors de la Universitat (en lloc de la Mancomunitat) els destituïts.

L'actitud dels intel·lectuals francesos declarant de cara al món la seva fèrvida adhesió als homes de Catalunya perseguïts per la dictadura espanyola, ve en els moments oportuníssims que la nostra pàtria apel·la de la Lliga de Nacions justícia pels excessos de què és víctima de part del Directori militar.

Es realment d'una importància transcendental aquest gest de la intel·lectualitat francesa, disposant-se a portar, també, a la sina de la Lliga de Nacions el cas concret de l'afar dels professors de Catalunya bandejats de llurs càtedres per mantenir llur dignitat professional i patriòtica.

DÉU VOS GUARD, SENYOR CAMBÓ

El vaixell a bord del qual ve el senyor Cambó a l'Argentina es troba prop d'aquestes costes. No és el "Lutètia" com erròniament diguérem en el proppassat fascicle de RESSORGIMENT, sinó el "Masilia", de la mateixa empresa navilera.

Nosaltres volem donar la benvinguda al fort polític català, posant en les nostres paraules tota la sinceritat del nostre cor de patriotes. Es massa coneguda la personalitat d'En Francesc Cambó dintre i fora de Catalunya; podria tenir altres derivacions que les merament anunciades la seva vinguda aquí, per a que RESSORGIMENT servés un silenci que podria suposar-se de manera suspecta.

El senyor Cambó és un home de negocis i amb aquest caràcter especial hom diu que visita aquestes terres, fortament vinculada la seva vinguda amb l'empresa Hispano-Americana d'Electricitat. Per a nosaltres, però, En Cambó és l'home que durant un grapat d'anys ha portat la brúixola de la política de Catalunya, l'home amb el qual ha cregut més la nostra pàtria esclava, i del qual també ha rebut més cruels desenganys. No ens interessa, doncs, l'afer de caràcter financer que el porta aquí.

El senyor Cambó s'allunyà de la política activa poc temps abans de la implantació de la dictadura militar a l'Estat espanyol. La seva retirada en l'època i la forma en què es realitzà no està d'acord amb les nostres conviccions patriòtiques ni amb les que manta vegada ell mateix proclamà. El triomf electoral d'"Acció Catalana" amb el seu ideari netament separatista, fou la causa del retir del senyor Cambó. Pesà més en ell el seu espanyolisme, que no el seu nacionalisme català. Davant del dilema: o amb Espanya o amb Catalunya, el senyor Cambó posà terres estranyes per entre mig, desentenent-se'n.

Sempre que Catalunya s'ha trobat en moments de transició en la seva marxa vers la consecució de la llibertat nacional, En Cambó, esperança seva, li ha fallat. Ha influït més en ell l'espanyolisme que la catalanitat del seu esperit. Per Espanya, varies vegades ha sacrificat Catalunya i àdhuc el jurament de fidelitat a la pròpia paraula empenyada en moments difícils.

L'ètica política del senyor Cambó no és precisament gens recomanable. Nosaltres l'havem combatuda sovint i, en general, tots els catalans d'Amèrica que es preocupen de la política de Catalunya.

Políticament, doncs, En Cambó no és sant de la devoció nostra.

Però això no vol dir que havem de deixar de reconèixer els mèrits personals del senyor Cambó. Mai de la vida, En el con-

cepte internacional, En Francesc Cambó és una gran figura, un dels més sòlids prestigis polítics, com últimament ha afirmat un diari de Londres en un estudi fet al volt de la personalitat del nostre compatriota. Precisament perquè sabem el que representaria la seva incondicionada col·laboració a l'obra del recobriment de la nostra llibertat nacional és que ens dolem més de la seva apostasia. Un bell morir honora tota una vida de desencerts, vingué a dir el poeta. Si En Cambó davant el sorollós fracàs de la seva política de cordialitat i d'harmonia amb Espanya, decebut del generós concurs que li atorgà, no apreciat pels espanyols, s'hagués donat per enter a la causa de Catalunya, el nostre poble, que sap perdonar massa, l'hauria acollit amb els braços ben oberts i li hauria ratificat la seva confiança. Els espanyols, aleshores no li haurien pogut tirar en cara la seva actitud nobilíssima i, sobretot, catalaníssima. No fou així, però, dissortadament.

Malgrat de l'abisme ideològic que ens separa d'En Cambó polític, no havem de deixar de reconèixer-li, tampoc, que, gràcies a la seva munificència, gràcies al seu mecenatge, ha estat possible incorporar a la cultura catalana aquest immens tresor espiritual que significa la traducció directa dels clàssics greco-llatins al català, empresa de trenta anys que va assolint un gros èxit a mesura que van apareixent els volums. La "Fundació Bernat Metge" és deguda, doncs, al patronatge d'En Cambó. Aquesta obra que ben poques nacions han pogut realitzar, la va acomplint la nostra pàtria, havent-se publicat en el poc temps de vida de la Fundació obres de Lucreci, Corneli Nepos, Ciceró, Xenofont i Sèneca.

Ultra aquesta formidable empresa cultural, segons notícies darrerament rebudes, el senyor Cambó i altres acabats compatriotes, es proposen contrarestar l'obra del Directori militar espanyol contra la cultura nostrada, amb la creació d'una "Associació de protectors de les ciències i les lletres catalanes".

Aquesta cooperació al foment de la nostra cultura nacional es realment encomiable i no havem de ésser nosaltres tan orbs per a no tenir-li en compte. Però aquestes nobilíssimes inclinacions del senyor Cambó, aquest bell gest d'afavorir la cultura catalana, no poden fer-nos oblidar el Cambó polític d'aquests últims anys.

I al Cambó polític és que volem adreçar-nos per a dir-li que aquí a l'Amèrica trobarà forts nuclis de patriotes catalans organitzats que responen a un pla general per a la defensa dels drets polítics i espirituals de la Nació Catalana. Trobarà

uns homes modestos de cabals, però plètorics d'energies que s'han imposat com un deure sagrat el sacrifici de treballar, d'aquí estant, per la consecució de la independència de Catalunya. Uns homes idealistes, si volem, catalans que creuen que la pàtria llur és Catalunya i únicament Catalunya. Uns patriotes que en els moments difícils saben donar la cara per la pàtria i acceptar les responsabilitats que se'n derivin, amb el cap ben alt i sense reserves mentals.

Aquests homes de l'Argentina, aquesta organització de què us parlem, amb sengles ramificacions a Xile, al Paraguai, a Cuba i als Estats Units, són els que en aquests moments que una dictadura militar té lligada de mans i peus la nostra Catalunya estimada, amordassada la boca i el cos llatzerat per tantes vergassades, alcen la veu per ella i proclamen a la faç del món els seus drets inalienables, imprescriptibles, a tornar a ésser nació independent amb Estat propi, sobirà, com ho fou centúries enrera.

Aquesta organització s'ha pogut obtenir a costa d'ingents sacrificis de part de tots, car heu de saber, senyor Cambó, que els patriotes catalans d'Amèrica són els pobres de diners, els humils, els que sofreixen, puix els catalans adinerats, si no estan en la més abjecta indigència patriòtica, els veiem sovint front les nostres esptilleres.

Si volem conèixer d'on surten els cabals per a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, per l'Associació Catalana de Beneficència i per mantenir aquestes publicacions nostrades, bandera flamejant de les llibertats de la nostra pàtria, forçosament haureu de recórrer a les entitats que constitueixen l'organització patriòtica de què us parlem.

Ja en trobareu de catalans incondicionals al vostre tarannà ideològic. Ja us voltaran munió de compatriotes que tal volta se sentiran més catalanistes que vos mateix. Penseu que entre els nostres n'hi ha molts que esperen una ocasió per a satisfer minúscols apetits d'exhibició personal; col·leccionistes de retrats, de targetes i d'autògrafs d'homes il·lustres, qual únic ideal és mostrar les col·leccions llurs als amics, als coneguts i als parents, fent gala d'un prestigi fictici i d'una catalanitat lamentable.

Potser i tot la vostra presència entre aqueixos elements tingui la virtut de fer ressuscitar qualche institució enterrada temps ha, però que al seu dia enlluernà Catalunya amb la pompa d'algun acte escadusser. Tal vegada vos tindreu més virtut que Catalunya mateixa en els moments actuals de dolor i de perill que tant necessita dels seus fills addictes.

Senyor Cambó: Signeu ben arribat a aquestes terres lliures.

Déu vos guard, senyor Cambó!

"RESSORGIMENT" A TOLOSA DE LLENGUADOC

ELS JOCS FLORALS D'ENGUANY

Amb motiu de celebrar-se el sisè centenari de la instauració de la "Festa de les Flors" pels set trovadors tolosenes, l'"Académie des Jeux Floraux" de la ciutat que el Garona banya, convidà gentilmente el Consistori dels nostres Jocs Florals a concórrer a tal gloriós aniversari, a l'ensens que proposava de celebrar la solemnitat de l'anyal certamen de la Poesia catalana com a culminació de les festes que hom havia preparat. L'amable convidat fou acceptat de molt bella gana i un bon nombre d'amants de les lletres ens traslladàrem a Tolosa on fórem rebuts amb tota cordialitat i festejats esplèndidament.

Dels actes que presenciàrem, en guardarem tots un bell record, però no creiem que en tinguem de parlar en aqueixes planes de RESSORGIMENT que devem aprofitar per ressenyar ço que més pot interessar als companys de l'Argentina, o siga, tot ço que directament afecta a Catalunya. I en el cas present, és la celebració dels nostres Jocs, que per les circumstàncies de temps i de lloc, han assolit enguany una importància inospitada, essent durant molts dies el tema preferit de les converses de tots els catalans.

La festa tingué lloc en la "Sala dels Il·lustres" del Capitoli, molt ben agençada, amb un espaiós cadafal guarnit de flors i plantes, amb llargues taules per a les dues presidències i amb el setial elevat que més tard devia ocupar la gentil Regina. Des de molt abans de començar, el local estava plenissim, veient-se entre la gentada un bon nombre de catalans vinguts expressament de la Pàtria i una colla de perpinyanesos amb barretines. Al fons de la llarga sala els orfeonistes de la "Coral Déodat de Séverac", que dirigeix el notable mestre, el nostre compatriota Fontbernard i Verdaguer, estaven preparats per animar amb llurs cants harmoniosos la festa que anava a desenrotllar-se.

Un cop en el seu lloc els convidats i les personalitats que devien presidir la solemne sessió, el Marquès de Suffren—capitost de l'Acadèmia Tolosana dels "Jeux Floraux"—obrí l'acte amb les clàssiques paraules: "Comença la festa". Seguidament, hom llegí les adhesions que es reberen, entre elles la dels nacionalistes de l'Argentina i la dels Mestres Angel Guimerà, Francesc Matheu i Josep Francesc i Gomis, que no pogueren assistir-hi per malalts, totes les quals foren rebudes amb grans aplaudiments. A continuació, Mossèn Pataud, Vicari General de Perpinyà, delegat per Monsenyor Carlsade, llegí el discurs del President del Jurat, Pare Antoni Ma. Marceet, Abat

de Montserrat. Tant les curtes paraules del bon canonge ressellonès que servien d'encert prefaci, com la inspirada i brillant oració literària del popular i estimat monjo mitrat de la nostra sagrada muntanya, foren objecte d'una ovació justificada. El qui això escriu, honorat amb el càrrec de Mantenedor-Secretari, llegí una breu memòria i procedí a obrir la plica que contenia el nom de l'autor premiat amb la Flor Natural. Fou el Mestre en Gai Saber, l'excel·lent poeta En Joan Ma. Guasch, el qual, acompanyat d'alguns membres del Jurat i d'algunes personalitats franceses, anà a cercar la damisella que devia presidir la solemnitat i que s'escaigué d'ésser la seva filla, Na Maria Elvira.

sicions són molt belles, però especialment la primera—que fou llegida exquisidament per En Cabot—despertà un gran entusiasme. La precisió dels conceptes i la bellesa de les imatges, s'emportaren tot seguit l'aprovació del públic que demostrà el seu contentament interrompent diverses voltes la lectura amb xardorosos aplaudiments que es feren inacabables en terminar-la. Guanyaren els únics accésits a aquests dos premis ordinaris, En Lluís Bertran i Pijoan i En Josep Ma. Casas de Muller. La Copa del Consistori se l'endugué En Joaquim Cabot i Rovira i els accésits a la mateixa En Tomàs Roig i Llop i En J. Roure i Torrent. Dos premis extraordinaris els guanyaren l'Adrià Gual i En Carles Fages de Climent,

La reina de la festa, mantenedors, poetes i demés personalitats, sortint del Capitoli per anar a posar un ram a l'estàtua de Clemència Isaura.

Fou el moment culminant de la festa. El públic, de peu dret, ovacionava la Reina bonica i graciosa, mentre la "Coral" abans citada entonava amb valentia i justesa "El cant de la Senyera", del Mestre Millet. Un cop assegurada en el tron la senyoreta Guasch, el poeta llegí la seva col·lecció de cinc poesies amoroses que foren molt ben rebudes. Recollí els primer i segon accésits a la Flor, En Jaume Rosquellas i Alessan. De l'Englatina d'or—així com de la Viola—, en resultà guanyador Mossèn Antoni Navarro, també Mestre en Gai Saber. Totes dues compo-

i el "Fastenrath" i el "Rabell", En Josep Roig i Raventós i Mossèn Llorenç Ribes.

Per fi, el Mantenedor En Josep Rodergas llegí el bell discurs de gràcies del seu company En Joan Ruiz i Porta, i En Puig i Alfonso, que presidia el Jurat, pronuncià unes atinades paraules en francès per remetre la bona acollida i per proposar que les flors de la toia que reposava en la falda de la Reina fossin dipositades en el monument a Clemència Isaura i unes altres que hom havia apomellat lligades amb ampla cinta barra-

da, sota la llosa dels poetes tolosenes morts per la Pàtria. Acol·lida la proposició amb un espatec d'aplaudiments, la comitiva abandonà la sala entre els crits i visques de la multitud i sota les notes de la cançó occitana "Marguerida de Provença" i la "Sardana de les Monges", que entonava la benemèrita "Coral Dódot de Séverac".

Seguidament, en bella manifestació, tothom feu cap a l'Hostal d'Azésat, on la senyoreta Guasch deixà les flors conforme s'ha dit abans i on els elements de l'Acadèmia tolosena ens mostraren els exemplars de les "Lleis d'amor", que són el fonament dels seus Jocs i, per tant, dels nostres.

I a la nit, per celebrar l'èxit de la festa i per correspondre a la gentilesa dels bons amics de Tolosa, es verificà l'acostumat sopar, a on foren convidades les personalitats més rellevants del món literari que havien pres part en els passats i lluits actes, i el senyor Batlle de la ciutat, i en el qual assistírem una bona colla de catalans entusiastes. Una setantena fòrem els que ens assegürem al voltant de la llarga taula exornada amb una ampla cinta d'or i de sang. Després del repàs — que fou animat per una cordial conversa — es pronunciaren discursos, es llegiren poesies, es cantà la "Coupo Santo" i s'entonaren els "Segadors", tot bevent per Tolosa i per Catalunya.

En resum: Els Jocs Florals d'enguany han assolit l'èxit material i moral que hom no podia mai esperar. La festa anyal de la Poesia ha tingut el màxim relleu i ha aixecat l'esperit de tots els catalans que tinguérem el goig de poder presenciar el triomf de la nostra llengua en les belles terres d'Oc.

JORDI CATALÀ.

Barcelona, 8 de maig de 1924.

ADVERTISEMENT

Degut als esdeveniments relacionats amb l'estat de força en què es troba la nostra pàtria davant la dictadura militar espanyola, ens havem vist precisats a augmentar el número de pàgines del present fascicle de RESSORGIMENT per a donar cabuda a l'àmplia informació que inserim.

Els nostres amics i llegidors sabran apreciar aquest esforç que fem avui.

Així i tot, constant aquest número de quatre pàgines més de les habituals, no havem pogut inserir diversos articles que tenim compostos, entre d'altres dels senyors Meleior Cases, Trinitari Mestre i H. Nadal-Mallol.

CONFIDÈNCIES

I

Estimat *Kómos*: Aquesta vegada prefereixo el correu al telègraf, per dues raons convincentes: 1ra. perquè no tinc moltes anècdotes de tipus telegràfic i 2a. perquè els tres o quatre grans afers del moment actual són de massa trascendència per a que puguin ésser explicats sense perill a través del resum obligat per la transmissió telegràfica. Anem, doncs, al gra:

COSES QUE PASSEN AL PALAU DE LA GENERALITAT.

Hi ha mar grossa i molt fonda a la plaça de St. Jaume. El senyor Sala de Rellinàs s'ha passat gairebé tot el mes fora de Barcelona per reposar de la gran excitació nerviosa que li ha anat provocant la contínua mala estrella que el persegueix dia i nit. El senyor de Rellinàs, fa uns quants anys que patí un ferm trastorn mental que la ciència del plorat Martí-Julià pogué mitjanament guarir. Avui s'han tornat a agreujar alguns dels vells símptomes i hom tem seriosament per la seva salut. Es comú sentir a dir: Pobre Sala, és un infeliçot carregat de bona fe però equivocat! Els que conviuen a prop del desgraciat representant de Rellinàs, somriuen cada vegada que senten aquests planys, car ells únicament són assabentats de l'anormalitat mental del congressista washingtonià.

Les absències del senyor Sala de Rellinàs permeten al senyor Romeu (per mal nom anomenat baró de Viver) lluir les seves grans qualitats d'exaltador del patriotisme català. La incommensurable estultícia d'aquest personatge posada a servei del seu immens odi a Catalunya l'ha portat a cometre gestos de gosadia inimaginables. Saps, amic *Kómos*, que l'origen de l'Institut d'Estudis Catalans fou la necessitat de crear una universitat treballadora i útil en front de la panteònica balumba de la plaça de la Universitat? Saps, que la diputació barcelonina i després la Mancomunitat Catalana sol·licità la col·laboració dels catalans aprofitables que hi havia dins de l'edifici de l'ensenyament de l'Estat? Dones bé: ara, després d'uns anys de tasea fructífera envejada per propis i estranys, ha sortit la magna ignorància i el solemne atreviment (coses que sempre estan en raó directa) a dir que l'obra de l'Institut ha d'ésser objecte d'una inspecció i s'encarrega aquesta tasea a l'analfabeta universitat espanyola, motiu de l'existència de l'Institut. El baró de Viver ha fet un informe, que ha estat aprovat pel Consell governatiu de la Mancomunitat, en el qual — després de declarar que no en-

tén en coses científiques — es fan bromes (molt funeràries) sobre conceptes d'alta consideració i sobre lèxic utilitzat correntment pels homes de ciència. Del Laboratori de Psicologia Experimental en din de Psicologia "recreativa"... i arremet contra el seu director Professor Dwelshauvers (contractat a Bruxelles expressament per a organitzar la investigació d'aquestes matèries a Catalunya) al·legant que... els treballs d'aquest senyor i dels seus deixebles es publiquen a la primera universitat del món. El baró de Viver no sap tampoc que la Sorbona és quelcom més seriós que un cabaret dels que ell sovinteja a semblança de qualsevol Primo dels que ell admira.

El professor Dwelshauvers, ha contestat dignament les xavacanes *observacions* del senyor Romeu i per via de l'ambaixador belga a Espanya reclama: 1er. unes públiques explicacions del baró de Viver, i 2on. la continuació en son lloc docent o... 50.000 duros en concepte d'indemnització dels danys i perjudicis causats per la *brometa* del Viveron... El senyor Romeu creia atacar l'Institut per la part flaca i s'ha trobat amb un grop. Sigui el que es vulgui el resultat d'aquestes gestions diplomàtiques, els professors de les escoles de la Mancomunitat han fet un gest magnífic signant una lletra de desagrement endreçada al gran psicòleg belga. Les signatures d'aquest document passen d'un centenar i entre elles hom hi troba els noms dels més distingits homes de ciència i de lleteres de Catalunya. El Consell Governatiu de la Mancomunitat ha dictat contra aquests senyors l'ordre de dimissió si abans de cinc dies no es retracten públicament del document que signaren. Els signants, en lloc de fer màquina enrera, són cada dia més nombrosos. Si ve l'ordre de dimissió hauran de tancar-se forçosament, entre altres, les Escoles d'Agricultura, Estudis Normals, Infermeres, Bells Oficis, Alts Estudis Comercials, Ensenyament Domèstic, Bibliotecàries, Serveis Tècnics d'Agricultura i de Ramaderia, etc., etc..., vindrà un conflicte escolar. El general Llussada ha dit, però, que "no hay que asustarse, señores. Yo les mandaré unos sargentos que tienen buena letra, y asunto concluído".

El poble té els ulls fets a la Mancomunitat, esgarriat de tant atreviment posat en joc pel bandarrisme dels actuals invasors de la Casa de Catalunya. La fantasia popular va dient que si En Sala de Rellinàs s'ha tornat boig és de resultes d'un mal despertar que tingué dies enrera. Imagina't que dinen, que un sant matí en obrir els ulls trobà a l'extrem de la cuixinera quatre ditades de sang!...

Després ha vingut lo del monument a Mossèn Cinto. Quin cinisme, portar el rei d'Espanya a inaugurar-lo! i dir que ells l'han pagat!...

L'EXIT DE CATALUNYA A GINEBRA.

Una nota tendenciosament facilitada per la central de guatlles telegràfiques de Madrid diu que En Massó i Llorens ha presentat una demanda a la secretaria de la Societat de les Nacions, radicada a Ginebra, en nom de Catalunya, i que la dita Societat ha desestimat la pretensió al·legant que Espanya és omnipotent per a resoldre els afers de Catalunya com a província que aquesta és d'ella. Els que sabem com han anat les coses i com funciona el tinglado burocràtic de l'organisme internacional, sabem que les coses no podien anar millor del que han anat. "Acció Catalana" pot orgullosa apuntar-se el triomf. Ni el poble català, ni els homes del catalanisme que han recorregut al tribunal de Ginebra poden considerar-se decebuts, com pretén aconseguir el telegrama madrileny. A la Societat de les Nacions no s'hi presenten a discussió generalment altres afers que els que hi plantegen els representants dels països lliures que hi concorren. Les qüestions que hi són presentades sense padrí poden ésser rebutjades sense discussió si un sol dels membres que integren la Societat s'hi oposa. Més clar: a la Societat de Nacions no s'hi discuteix més que les proporcions tretes de la cartera dels seus membres. D'altra banda ningú pot pretendre que, en cas de passar (com ara, per distracció del representant d'Espanya) un afer ingrat a un dels països representats en ella, s'arribi a fer pagar a aquest més del que el reglament de la Societat pot exigir en cada cas. Hom ha dit que Catalunya, en dirigir-se a la Societat de Nacions podria aconseguir que aquesta exigís a Espanya el respecte a la minoria lingüística catalana com està estipulat pel que fa referència als països orientals europeus. Res d'això està dintre de la raó. Quan els diplomàtics d'Estònia, Letònia, Lituània, Polònia, Rumania, Bulgària, Sèrbia, Hongria, etc., celebraren les converses preparatòries del definitiu tractat de llurs fronteres, s'estatuí la mútua obligació de respectar les minories ètnico-lingüístiques que quedaven encloses dintre de cada nou Estat. Aquest respecte comprenia la protecció de l'ensenyament, la religió i l'administració de la justícia. Quan aquests acords foren sancionats per l'assemblea plenària de la Societat de Nacions, un representant americà proposà i fou acordat, que sempre que es plantegessin qüestions semblants en pobles occidentals, la Societat de Nacions aconsellaria que l'Estat corresponent atengués, per a solucionar el conflicte, els acords o la

fòrmula acceptada pels països orientals. Això era el màxim que podria pretendre aconseguir el poble català en adreçar-se a la Societat de Nacions i això és el que ha aconseguit En Massó i Llorens. Es a dir, En Massó ha aconseguit quelcom de més important: l'acceptació del dossier sobre la qüestió catalana fet per nacionalistes catalans. D'avui endavant els diplomàtics que vulguin assabentar-se del cas de Catalunya saben que a la Societat de Nacions poden trobar-hi tot el material necessari per a coneixe'l a bastament. En Massó i Llorens, com a diputat per Catalunya, ha signat el document i ha garantit l'origen de tota la documentació (llibres, discursos, diaris, articles, memorial de greuges, etc.) al·legant que ell, en concepte de perseguit per la justícia espanyola és l'únic que en aquests moments té llibertat d'acció per a comprometre's. Això ha acabat de fer el pes. Hi havia el propòsit de fer firmar el document als ex-diputats de tots els partits catalanistes destituïts pel *Directorio*. Això no ha estat possible perquè alguns de la Lliga i dels grups nacionalistes-republicans tingueren por. Aleshores fou qüestió de plantejar la conveniència de si podien o devien signar-lo únicament els d'un grup polític. Això hauria estat contraproduent. Per aquest motiu la fórmula adoptada, que ha donat excel·lent resultat, ha estat l'única que podia prendre's. Cree, amic Kòmos, que tot això et donarà alegria i per això soc extens, fugint del meu costum.

TORNEM A LA MANCOMUNITAT.

Aquesta lletra, per mor de l'excessiva extensió que va adquirint, comprendràs que no es pot pas escriure en un sol dia. Tu saps que jo soc incapaç de fer una llonganissa caligràfica d'aquesta magnitud. Dic això perquè avui, en continuar l'escriptura, em trobo en el cas de recomençar-la (tant de pressa van les coses a Catalunya!). Dones bé: com t'acabo de dir, haig de tornar-te a parlar de l'afer dels professors. D'ahir a avui la llista dels signants de la lletra d'adhessió al director del Laboratori de Psicologia Experimental arriba a la ratlla dels cent cin-

Vós, català i nacionalista, ja són de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana? Penseu, sinó, que no compliu amb un dels primordials deures de tot bon patriota.

A l'Argentina podeu inscriure-us per mitjà de les Comissions Delegades que funcionen a Mendoza, Salta, Córdoba i Rosario, i a Buenos Aires, Florida 150.

Quota mínima, \$ 0.67 per mes!

quanta. Els alumnes de l'Escola del Treball i de l'Escola d'Agricultura, han acordat declarar la vaga. Uns professors de l'Escola de Bibliotecàries que no han signat el document *delictiu*, al·legant que no podien, per un gest de dignitat ofesa, perjudicar les alumnes matriculades, han rebut una enèrgica lletra d'aquestes dient que per elles no estiguin i que tirin el dret, car del contrari seran considerats per elles com atemptadors a la dignitat de la institució cultural que pretenen servir oberta a canvi d'una vergonyosa humiliació.

També puc dirte — amic Kòmos — que un grup de patriotes rics (Cambó, Guarro, Toda, Víctor Oliva, Patxot, etcètera...) estan constituint-se en "Associació de protectors de la ciència i les lletres catalanes" i es proposen amb cabals particulars sostenir un ensenyament extraoficial a base dels professors que quedin cessants per disposició governativa.

I mentrestant el rei dels espanyols va fent el paquet que és un gust. Ara resulta que mentre l'oficina telegràfica madrilenya inunda la península amb detalls referents al crim de l'express d'Andalusia agabellant l'atenció del públic còndid i distraient-lo dels *tarugos* i malifetes del *Directorio*, aquest va fent-ne de crespes i de verdes. Imagina't que ara estan fent passar un *timo* que l'Alba feia temps que tenia preparat però que mai trobava l'hora propícia per fer empassar al poble. Ells, els nobles i regeneradors, han estat més decidits i vetaquí la flamant "Sociedad Española de Industrias y Tracción Eléctrica" avalada pels diners de l'Estat espanyol per una salvatjada de milions. El senyor Xtres n'ha cobrat 40 en concepte de gratificació.

No et pots queixar, amic Kòmos, cree que et proporciono una informació de trues formidables.

Pels *cuartos de banderas* hi ha converses molt animades. Hom assegura que aquest mes es va a Albucemes i els pèrits asseguren que hi haurà uncs 5.000 baixes. Si portar una saca de pa a Tizzi Asa costa diàriament dues centes baixes, imaginem-nos les que costarà portar proveïments de boca i de guerra als desgraciats que vagin al cor de la República Riffenya!... No ve d'aquí. Espanya demostrarà que té honor per estona mentre tingui un trosset de Catalunya per a exercitar-hi *fechorías* els lleons de Sagunto i de Numància i Annual.

Ara que parlo d'Annual no sé perquè em ve a la memòria el dir-te que d'aquí uns deu dies s'inaugurarà l'Exposició d'Agricultura al pare de Montjuïc. Ah!, ara sé perquè: allò de les gallines d'Annual... si, si, el rei dels espanyols diu que vindrà a clausurar-la. Ja riurem.

* * *

Tornem al que et deia quan han sortit les gallines a distreure'm. Els lleons, no les gallines, d'Annual han ordenat al Col·legi d'Advocats de Barcelona que facin en castellà la guia jurídica que actualment tenen redactada en llengua catalana. Sembla, però, que no s'hi han avingut i, ara com ara, la junta directiva del col·legi ha presentat la dimissió.

* * *

Ara es comença a bellugar el tinglader electoral. Imagina't allò dels *delegados gubernativos*, batlles de reial ordre, ajuntaments idem, idem, supressió d'Escola de Funcionaris i de secretaris no *idóneos*, etcètera, etc., i afegeix-hi la formació d'un cens a gust dels governants. Imagina't tot això i demés la creació d'un partit tant Pup com vulguis i ja pots calcular com

anirà aquest negoci als districtes rurals. A Barcelona, naturalment, les coses seran com sempre, malgrat tot. Pue avançar-te que en els centres ben informats es parla de la possible unió de tots els rams catalanistes en forma de solidaritat. Tant de bo fos ara i demà festa!

Adéu. Tramet-me alguns diaris dels que dels països més llunyans arriben a Londres. Potser allí es publica quelcom que ens assabenti gràficament de la vida catalana. A Catalunya, en canvi, els diaris parlen molt de la Xina i de les Hurdes. T'abraça cordialment el teu amic.

JORDI FLAMA.

Barcelona, 3 de maig de 1924.

Per la còpia,

KÓMOS.

Londres, maig de 1924.

C O N F I D È N C I E S

II

(Noves trameses per l'agència Kómos sense passar per la censura militar.)

Més detalls de la bandera misteriosa de la Plaça del Pi.

Barcelona.—Ampliant la nostra comunicació anterior podem dir que en passar el mestre Guimerà per la plaça del Pi en direcció al seu domicili del carrer de Petritxol, algú assabentà al venerable ceguet de l'existència del misteriós drap català a la façana de l'església, car tot seguit es llevà el barret en prova de respecte. La multitud ovacionà el mestre immortal i aleshores la policia donà una càrrega.

Aclariment del misteri.

Barcelona.—Rumors de bon origen asseguren que la col·locació de la bandera de la façana del Pi és obra exclusiva del popular gegant que porta el nom de la mateixa plaça.

Frase lapidària.

Barcelona.—L'ex-regidor governatiu i rabiós arquitecte senyor Artigues, s'ha venjat de la desconsiderada conducta del govern envers la seva persona i el seu personal "sacrifici", posant un cartell sota un retrat del senyor Primo de Rivera que d'ençà del cop d'estrella tenia al seu despaig. El rètol diu: *El hombre que faltó a la palabra.*

La ruleta, el Benavente i el que volguen.

Barcelona.—El senyor Benavente ha estat facturat a Barcelona a donar-nos lliçons. En Primo de Rivera i En Martínez

Anido han comprès que el cas de Catalunya és una qüestió de cultura (tant temps de viure a Catalunya i de sentir a parlar de "qüestió de cultura" els permeté apendre's aquesta sentència) i per fer cultura han remès al savi moralista espanyol a fer conferències a Catalunya. Els salvatges catalans no han anat a classe i per això han calgut les coaccions violentes. El Círcol Artístic ha estat amenaçat de clausura de la sala de joc si no convidava al gran autor de "Todos somos unos" a fer una lliçó als salons de l'entitat. Els socis no s'han portat, però, tant bé com la junta directiva.

Trenta-sis vots de son ben clars.

Barcelona.—En nomenar-se definitivament els regidors (tercera sèrie) que gaudeix Barcelona d'ençà del cop regenerador dels militars espanyols, hom digué que la política havia quedat al carrer. El senyor Nualart fou objecte d'una campanya d'escrúpols i velleïtats. El senyor Nualart, de coneguda història municipal, ha estat nomenat regidor i després ha tingut 36 vots que l'ha enlairat fins un sitial de tinent d'alcalde. 36 vots = majoria U. M. N.

Aquesta es la definició esquemàtica de l'ajuntament actual de Barcelona.

L'Escola de la Lliga s'ha traslladat a Pedralves.

Barcelona.—El Palau d'Almoïna que uns senyors de terres mortes de Pedralves han construït per a regalar-lo al rei dels espanyols i veure si amb la papallona de Douville s'animen un xiquet els preus, comença a moblar-se pel mateix mètode

que ha servit per a bastir les parets, o sigui el dels donatius. Tothom s'ha després dels millors trastets que tenia a casa. Especialment es veu l'esplendidesa i la magnanimitat dels donadors en ço que es refereix a quadros i escultures: hi ha les obres més notables dels acreditats expositors de l'escala de la plaça de la Curulla i els ninots que feren cèlebres els *santi de guixi* de les places barcelonines.

Vaqueries i nepotisme.

Barcelona.—Algú digué als vaquers de Barcelona que la manera d'aturar i fer enrera l'ordre de trasllat de les vaques als defores de la ciutat, dictada pel governador Lossada, consistia en recollir 30.000 duros i regalar-los al Martínez-Anido. Algun imprudent desguittarà la qüestió denunciant els projectes al jutjat. En Martínez-Anido semblà escandalitzar-se i feu ficar a la presó la junta directiva del gremi de vaquers de Barcelona. Poes dies després el posava en llibertat. Les vaqueries continuen a Barcelona. En Martínez-Anido ja no en parla més. En canvi, algú diu que el que està vivament indignat és un tal Benavides, nebot del general Aguilera, que s'havia compromès a portar la plata a l'ex-governador de Barcelona.

"Alfonso XIII, el vividor".

Madrid.—Sembla que En Primo de Rivera volia quedar bé amb els fabricants catalans complint la promesa que els feu de denunciar el tractat amb França. Ara se sap el perquè no ho ha fet. En Primo presentà un dia el projecte de denúncia. El rei es negà a signar-lo. En Primo exigí explicacions. Aleshores *Alfonso XIII* li mostrà una lletra de l'Alba des de París dient-li que En Poincaré l'amenaçava de publicar la correspondència creuada entre ell i el rei i el seu ministre, si seguia la campanya pro-denúncia. En aquesta correspondència es negocia i es pacta la quantitat que l'Alba i el rei d'Espanya reberen per fer el tractat favorable als francesos.

Barcelona rep amb banderes el dictador.

Barcelona.—En Primo de Rivera ha arribat procedent de Madrid. L'han anat a rebre totes les autoritats fabricades prèviament per ell mateix sense trampa de cap mena. Des de primeres hores del matí han aparegut unes 150 banderes catalanes pels fils dels telèfons i per les façanes de les cases. Els bombers amb llurs escales han estat maniobrant tot el dia per despenjar-les. En Primo n'ha estat molt content. Ha dit, però, que cal usar la màxima severitat contra els que les posen, per tal que no es facin mal una altra vegada.

"Las ciencias adelantan".

Madrid.—Abans de sortir cap a Barcelona el general Primo, ha anat a visitar la "Comisión electro-técnica" de l'Estat espanyol, on hi ha montada una formidable estació emissora radio-telefònica, única al món. En Primo ha fet un discurs davant la pantalla que la premsa ha reproduït i en el qual es fa constar la satisfacció del govern per haver arribat a arranjat tots els desgabellaments espanyols. També ha dit que el poble espanyol no cap a la pell del goig de veure que mai, com ara, havia tingut tanta llibertat. El discurs, però, ha estat rebut, per corren, a les estacions receptores, car l'estació emissora, sens dubte per un malentès, no funciona.

L'escola de ceràmica de Madrid.

Madrid.—Finalment s'ha arranjat l'afar de l'escola de ceràmica de l'Estat espanyol. Després d'un expedient contra el professorat s'ha descobert que quatre professors en sis anys havien donat vint úniques lliçons. Aquests professors han estat declarats *cesantes* i en llurs llocs han estat posats els deixebles *màs aventajados*.

Banquet a En Carrasco i En Delelós.

Barcelona.—A l'Hotel Ritz s'ha donat un sopar a En Delelós i En Carrasco. Al mig de la presidència hi havia un plat voltat de flors dedicat als absents i als empresonats. A cada costat hi havia els homenatjats i a dreta i esquerra, les senyores Massó i Lloréns i Nicolau, uns 200 amics i companys d'ideals dels dos ex-empresonats i moltes senyores. La censura militar ha privat la publicació de la ressenya de l'acte.

Els escrúpols dels analfabets.

Barcelona.—El baró de Viver es proposa no res menys que fer una inspecció científico-administrativa de l'Institut d'Estudis Catalans. Allega per a cometre tal formidable gosadia que l'Institut col·labora amb les principals institucions similars del món. Així, p. e., diu que és intolerable que la Mancomunitat pagui un Laboratori de Psicologia "recreativa" (sic!) i aquest publiqui els seus treballs a la Sorbona de París... Hi ha, doncs, una perfecta coincidència entre aquest se-

nyor i el general-ministre d'instrucció pública espanyola, que confonia la Sorbonne amb la Soborna.

Protesta d'uns estudiants.

Barcelona.—En publicar-se la famosa memòria del baró de Viver dient els mots de màxim analfabetisme apareguts en lletres de motllo en tot el segle XX, els estudiants dels Estudis Normals de la Mancomunitat anaren a protestar-ne al despaig del ferotge enemic de Catalunya. El senyor baró de Viver, que fa de president accidental de la Mancomunitat, en assabentar-se del motiu de la visita els tragué violentment de la seva presència. Els estudiants intentaren deixar per escrit llur protesta damunt la taula de l'il·lustrat agent de's enemics de Catalunya, però aquest e's negà el dret de fer-ho. Aleshores els estudiants anaren a l'oficina de registre i provaren de dipositar el document amb tots els requisits que la llei exigeix (cédula personal, segells, etc.), però el senyor registrador, després de llegir-lo, tingué por i cercà excuses. Aleshores els estudiants anaren a correus i el certificaren en enbolcall lacrat i adreçat al senyor baró de Viver, president accidental de la Mancomunitat de Catalunya.

El document, per ésser molt sucós, mereix ésser transcrit integralment. Diu així:

"Iltre senyor:

Si és cert que el desinterès us feu acceptar el càrrec que actualment representeu per tal que el dir-nos catalans fos un honor i estimar Catalunya una virtut, no us estranyarà que avui, uns alumnes d'Estudis Normals, en nom de tots, vinguin a manifestar-vos la indignació que senten per unes paraules que creuen filles d'una perversa informació, d'una mala passió, o d'un odi encobert i mal disimulat. Ni el raonament, ni la imparcialitat, ni l'amor que us atribuïm i cal tenir per regentar un lloc com el vostre, no us les haurien dictat mai. Altament no es comprendria ni l'atac personal, ni l'atac d'una ciència, que en perjudici vostre, demostreu no conèixer, que llancen des de la Memòria oficial del dia 9 del corrent abril.

Els que ens honorem essent alumnes del digníssim professor que bescanteu, us podríem demostrar i ho hauríem de reconèixer públicament, l'honorabilitat, la competència i el bon zel que l'esmentat senyor posa en els seus treballs per tal que els nostres esforços, els de Catalunya, es posin, si més no, al mateix nivell dels més avalats del món. Aquest esforç i aquesta expansió que són l'orgull dels bons catalans i dels que posseeixen la més lleugera vernissada científica, són per vós, motiu de censura i de repulsió.

Parleu encara, en la vostra Memòria, d'una ciència, arreu coneguda, amb el ma-

teix to que nosaltres parlaríem d'una "corrida de toros". No hi fa res. Afirmeu una cosa i en sou únic responsable davant tots els psicòlegs del món. Nosaltres, més humils, no us en direm res; mirarem com es descapdellen els fets; però sense por de quedar malament, us avancem que amb descobertes de la transcendència de les vostres, la ciència no hi guanyarà res. La psicologia experimental, per molt recreativa que la considereu, seguirà essent experimental a despit vostre, en qual cas, haurà tingut l'èxit de l'eficàcia, una vegada més, posant de relleu la capacitat de la vostra honorable persona i l'encert que tingueren els que us escolliren per posar-vos en un lloc preeminent entre el regne dels escollits.

Visquen, Iltre. senyor molts anys.

Barcelona, 14 d'abril de 1924.

Iltre. senyor baró de Viver, Conseller de la Mancomunitat de Catalunya."

Festa de Sant Jordi.

Barcelona.—La censura militar ha privat la publicació de les ressenyes exactes de la festa d'enguany dedicada al patró de Catalunya. Al Palau de la Generalitat no hi ha posat els peus altre gent que la militarada i els governatius. El públic ha envaït la Catedral i l'església de St. Just. Al carrer del Bisbe hi ha hagut un gros succés: al sòcol de la façana del Palau ha aparegut un rètol amb lletres d'un metre d'alçària dient: VISCA CATALUNYA LLIURE. MORI EL DIRECTORI. Aquests rètols han estat fets damunt de la pedra amb una substància que té color negre i que no marxa ni a cops d'escarpra. Fa vint-i-quatre hores que hi treballen per a esborrar-los. Quan més freguen i més aigua hi tiren, més relleu prenen les lletres pintades.

Per la còpia,

KÔMOS.

Londres, 26 d'abril de 1924.

L'hora del sacrifici és arribada, català! Estem en moments de perill per Catalunya. Fés honor a la paraula empenyada en èpoques de repòs. No mesquinis l'ajut que se't reclama. Contribueix a l'alliberació definitiva de la teva pàtria.

Vós, fumador, que no sabeu com ajudar a l'alliberació de Catalunya. Absteniu-vos, tant com pogueu, d'aquest vici que, ultra els dispendis que ocasiona, vos mina la salut. Vós qui sou afecte als esbarjos, que aneu al teatre, al cafè o al club: reduïu el pressupost que hi esmerceu i contribuïu amb els estalvis a l'obra de dignificació nacional de la vostra pàtria, que corre perill de mort.

Si voleu que la llengua catalana imperi damunt totes les activitats del nostre viure nacional, contribuïu a l'obra magna d'educar els infants en l'idioma de la Pàtria. Aquesta tasca d'un alt sentit cultural i patriòtic la realitza l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

UNA FIGURA DEL TEATRE CATALÀ ANTIC, HA MORT

Sobtadament, a conseqüència d'un atac cardíac, ha mort a Buenos Aires Na Caterina Fontova, una de les poques figures que restaven del teatre català antic.

CATERINA FONTOVA en l'època que actuà de dama jove en el teatre català.

*A la simplicitat i esplendència
primera dama jove:
Ingenyosa D.ª Caterineta Fontova,
son admirador y amigo etc.*
Frederic Soler

Autògraf del creador del Teatre Català,
Frederic Soler (Pitarra).

Filla de l'il·lustre fundador del nostre teatre nacional En Lleó Fontova, ingressà en el teatre Romea quan solament tenia 14 anys, confiant-se-li els papers de dama jove ingènua. Durant els 12 anys que hi va actuar, sempre sota la direcció del seu pare, estrenà una infinitat d'obres de diversos autors, i merescué sempre conceptuoses lloances de la crítica per les seves excel·lents condicions artístiques. Altra cosa no podia esperar qui era filla de l'eminent actor i director que es deia Lleó Fontova, artista inimitable, les creacions del qual són considerades encara avui com obres de text per actors de la categoria d'En Borràs.

Na Caterineta, com l'anomenaven familiarment autors, crítics i companys de tasques, va estrenar, entre moltes d'altres, les següents produccions: "El primer amor", "El dir de la gent", "El tibat del Bruch", "El liri d'aigua", "La bruixa", "El drine de l'or" i "La vivor de Pestornell", totes d'En Frederic Soler (Pitarra). "La nena", "El padri", "L'espurne", "Com l'anell al dit", "La pubileta" i "L'hostalera de la vall", d'En Riera i Bertran (suara mort, també). "La

nit de nuvis", "El xiu... xiu" i "De Nadal a Sant Esteve", d'En Molas i Casas. "El gra de mese" i "A càla sonàmbula", d'En Feliu i Codina. "Don Gonzal, o l'orgull del gee", de l'Albert Llanas. "Sogra i nora", d'En Pin i Soler. "El plet d'En Baldomero", d'En Roca i Roca. "El somni de la innocència" (abans d'ésser musicat) i "La llàntia meravellosa", d'En Conrad Colomer. "El sometent de Girona", d'En Ferran Agulló, i "Les monges de Sant Aimant", "La sala d'Espera" i "Jesús", de l'Angel Guimerà.

Quan la companyia del Romea va passar — exceptuant En Soler — al teatre Novetats, Na Caterineta hi formà també, amb En Fontova i l'Antoni Tutau de directors, i la genial Carlota de Mena de primera actriu.

Mort el seu pare, Na Caterineta Fontova va deixar temporalment el teatre, passant a Bèlgica a reunir-se amb els seus germans Conrad i Lleó que hi estudiaven.

Tornant de Brusel·les va entrar a for-

Un dels últims retrats de CATERINA FONTOVA.

*A l'exercida Caterineta
Fontova de "Sogra y Nora"
Recordantla sempre
ab gran afecte*

Pin y Soler

Barcelona Febrer del 1918.

Autògraf de l'il·lustre novel·lista senyor Pin i Soler, endreçant-li un exemplar de la seva obra teatral "La baronesa".

mar part de la companyia de l'Enric Borràs, al teatre Novetats, on va actuar durant dos anys.

En vida del seu pare, l'actor espanyol

Altra fotografia dels primers temps de l'eminent actriu.

*A la nena ex-Nena y sempre benllogada
Caterineta Fontova
son amic afec.*
Joan Riera y Bertran

Autògraf del mestre en gai saber i autor dramàtic senyor Riera i Bertran

Ceferí Palència va fer-los-hi proposicions per a ingressar a la companyia castellana de la gran actriu Maria Tubau. Per amor al teatre català, pare i filla varen refusar el temptador oferiment.

L'any 1896 Na Caterineta Fontova deixava Catalunya per a radicar-se a Buenos Aires.

Aquí va actuar prop de tres anys en el Centre Català, durant les vetllades de teatre català que s'hi varen donar una llarga tongada, vetllades que encara recorden amb delectança i enyor molts dels que hi varen assistir.

La darrera vegada que Na Caterineta Fontova va actuar, fou en una funció de beneficència organitzada pel Casal Català, l'any 1911, representant "La dida", obra d'En Frederic Soler.

Posseïdora de totes les qualitats morals que exornen la vida d'una persona, Na Caterina Fontova ha mort essent estimada per tothom que tingué el goig de tractar-la.

Sincerament ens condolem del seu traspass, i des d'aquestes pàgines ho testimoniem a la seva atribulada família, entre la qual es compta el seu germà Lleó, eximí violinista.

ELS DRETS DE LES MINORIES A LA SOCIETAT DE LES NACIONS

APEL·LACIÓ EN FAVOR DE CATALUNYA

A la Societat de les Nacions.

Per tant com els Diputats que, elegits en la forma democràtica del sufragi universal directe, i constituent, segons les lleis espanyoles, l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya, reunits a Barcelona al Palau de la Generalitat el dia 11 de gener de 1924,

declararen i prometeren: "que seguiran adherits i fidels als ideals de Catalunya, atenint-se cadascú a la seva ideologia política i a la seva actuació en la vida de la Mancomunitat";

Per tant com el Consell permanent de la Mancomunitat en la seva darrera reunió, el dia 13 de gener,

declarà: "sols cedint a un acte de força abandonem els llocs que ocupàvem per mandat exprés del poble de Catalunya. En som trets perquè hem estimat massa la nostra terra... Es l'esperit de Catalunya, més que nosaltres, qui hom persegueix i foragita";

Per tant com els Diputats despullats de llurs càrrecs pel decret dictatorial del dia 12 de gener, no tenen garantida sota l'Estat espanyol cap mena de llibertat;

Jo, Diputat de Catalunya pel districte de Vilanova-Sant Feliu (Barcelona), elegit en 1919 i reelegit en 1923, que trobant-me fora de les fronteres d'Espanya tinc la llibertat que als meus Col·legues els és negada, en nom propi i en representació del poble de Catalunya, present aquesta SÚPLICA.

Ginebra, març, 1924.

Prof. M. MASSÓ LLORENS.

Súplica a la Societat de les Nacions.

Catalunya no és pas d'aquells pobles sortosos que tenen llurs drets posats pels pactes internacionals sota la garantia de la Societat de les Nacions. Tanmateix no ens volem estar d'acudir-hi. Pesaria damunt la nostra consciència d'homes i de catalans, si mai arribava a produir-se un conflicte armat a la nostra terra (1) abans que no haguéssim esgotat totes les temptatives de solució amistosa. I solució amistosa, potser la darrera, és aquesta de recórrer a un poder no pas enemic ni exterior a l'Estat espanyol, sinó del qual la mateixa Espanya en forma part. El nostre desig és pacífic, pacificadora és la missió de la Societat de les Nacions. Ella sap com els conflictes de raça, de religió i de llengua, interiors a un Estat, esdevenen sovint motiu o excusa de conflictes exteriors. Per això, essent el primer dels seus fins d'evitar tals conflictes, ha pres sota el seu tutelatge les minories nacionals de l'Orient europeu. I

(1) En el Decret dit contra el Separatisme reconeix el Directori la possibilitat d'aquest conflicte. Apèndix de documents, nº 5.

pel mateix motiu, amb caràcter encara molt més ample, expressà l'Assemblea el dia 21 de setembre de 1922 la seva esperança "que les Etats qui ne sont liés vis-à-vis de la Société des Nations par aucune obligation légale, en ce qui concerne les minorités, observeront cependant dans le traitement de leurs minorités de race, de religion ou de langue, au moins le même degré de justice et de tolérance qui est exigé par les Traités et selon l'action permanent du Conseil". (2)

No ens havíem adreçat encara a la Societat de les Nacions perquè el nostre desig de solució amistosa es refiava d'assolir la victòria per les lluites ciutadanes del sufragi i del Parlament. Existia a Espanya — ara ja no existeix (3) — un regim legalment democràtic, que posava la representació de Catalunya en mans dels seus elegits, els qual dins les Corporacions catalanes (Mancomunitat i Ajuntaments) anaven estructurant la vida del nostre poble, i dins les Corts d'Espanya, defensant la tasea feta, maldaven per més ampla llibertat. Altrament, ni d'ençà la formació de la Societat de les Nacions cap nou atac no s'era produït del Govern estant contra Catalunya, ni mai hom no n'havia registrat cap de tant greu contra la seva ànima, com els d'aquests darrers mesos. Per tot això, i per l'alt respecte que, a tothom qui no desespere del triomf pacífic del dret i de la justícia, mereix la Societat de les Nacions, que ha obert d'una manera fecunda les vies d'un internacionalisme orgànic, a ella ens adreçem avui en nom de Catalunya.

No hem de fer pas ni un abreuïat resum de la història del nostre poble. No parlarem pas del petit Estat que, després de l'Imperi carolingi, esdevé una gran potència mediterrània, estén la seva llengua i la seva cultura a nous territoris arreneats del poder àrab i estableix les avançades del seu domini damunt l'Aeròpolis d'Atenes. No parlarem pas ni del seu art, ni de la seva literatura, ni de la seva filosofia, ni del seu avenç científic. Poble comerciant i mariner, tampoc no parlarem del seus exploradors ni dels seus cartògrafs. Recordarem, això sí, com fou governat en forma democràtica, com el seu Parlament és el més vell d'Europa, com la tolerància florí sempre dins les seves fronteres, com

(2) Protection des minorités. Résolution IV. Actes de la Troisième Assemblée. Vol I, p. 186.

(3) No hi ha a Espanya ni un sol càrrec fill del sufragi. Les Corts han estat suprimides; els Diputats provincials i els Regidors del Municipis han estat nomenats pel Govern. El Jurat ha estat també suprimit. Apèndix de documents nos 6, 7, 8, 9, i 10.

d'ell sortí el primer Còdic internacional dels temps moderns: el Consolat de Mar. El vell escut dels Berenguers de Barcelona, els quatre pals de guelles en camp d'or, que encara avui ho és del nostre poble, gravat i repetit per totes les costes i les illes de la Mar Mediterrània hi és eloqüent testimoni del pas del català. La unió personal amb la Corona de Castella, en temps de l'Emperador Carles V, no altera l'organització de l'Estat català, gelosament defensada contra Felip IV en una llarga guerra, simultània de la que retornà a Portugal la seva independència; però en 1714, amb motiu de la guerra de Successió, Catalunya fou vençuda i tractada com terra de conquesta. Es "el cas dels catalans", del qual tant sovint parla la literatura diplomàtica del segle XVIII, cas tingut en compte tant per la Revolució com per l'Imperi: Robespierre estigué a Barcelona, duent a l'equipatge el volum de les nostres Constitucions, i Napoleó segregà el Govern de Catalunya de l'Estat de Josep, Rei d'Espanya.

No és, però, fundant-nos ni en títols d'honor ni en antecessors històrics que plegem pel nostre poble. Catalunya no és pas una bella romanalla arqueològica: Catalunya és el fet viu d'una realitat conscient. Per això volem insistir només en l'expressió de la voluntat col·lectiva del nostre poble i en el fet de la seva llengua i de la seva cultura, honrat sovint per pobles estrangers i fins reconegut pel Rei i pels Governos d'Espanya (4).

El triomf de les Potències Aliades i Associades, els XIV punts del President Wilson, la proclamació del dret dels pobles a disposar dels mateixos, el projecte de la Societat de les Nacions, la constel·lació de pobles que en diverses formes de sobirania neixen o reneixen després de la gran guerra, l'aire de llibertat que hom respirava arreu d'Europa, donaren una hora d'esperança a Catalunya.

Un plebiscit de tots els Municipis catalans a favor de l'autonomia integral de Catalunya tingué lloc pel mes de novembre de 1918 i fou ratificat pel gener de 1919, en adherir-se els Municipis a les bases d'autonomia presentades al Govern

(4) S. M. Alfons XIII feu la seva primera visita oficial a Barcelona l'any 1904. Fou llavors que, sota la responsabilitat del seu primer Ministre Don Antonio Maura, reconeixent el fet de la llengua catalana donà paraula d'estudiar-la, per tal que a la pròxima visita pogués parlar als catalans en llur llengua. Digué, visitant l'Institut Agrícola Català:

"¿Que, la lengua catalana no es una lengua española? ¿No es el catalán uno de los idiomas que en España tenemos? Tante es así, que yo seré el primero en reconocerlo, estudiándolo, a fin de que cuando vuelva otra vez aquí pueda entenderme con vosotros hablando como vosotros."

d'Espanya pel Consell permanent de la Mancomunitat de Catalunya. Votaren per l'autonomia integral i ratificaren aquelles bases el 97.7 per cent (1046 entre 1072) dels Ajuntaments, representant el 98.91 per cent (2.076.251 entre 2.099.218) dels habitants de Catalunya (5). El nostre poble, doncs, manifestà unànime la seva voluntat en aquest plebiscit. No cal dir que, sota l'imparcial control de la Societat de les Nacions, el repetiria en la forma que calgués.

La llengua catalana, que és l'expressió del nostre poble i a la qual mai no renunciaria, perquè hi té lligada l'existència, no ha assolit dins l'Estat espanyol ni el mínim de llibertat que la Societat de les Nacions garantitza a les minories nacionals (6). Ni als Tribunals podem usar-la, ni les escoles de l'Estat l'ensenyen, ni el pressupost de l'Estat — nodrit en una quarta part amb ingressos trets de Catalunya (7) — consigna cap despesa pel foment de la nostra cultura. Però el dret de les Corporacions i de les Autoritats catalanes d'usar la llengua pròpia, el dret dels catalans de mantenir amb els nostres cabals propis, de més a més del que paguem a l'Estat, escoles i institucions de cultura catalana, el dret dels catalans de conservar i de fomentar tot el que ens és propi i característic, això encara no ens era oficialment pres-

(5) Vegeu la publicació oficial de la "Mancomunitat de Catalunya". *Per l'autonomia de Catalunya: Documents i acords*; especialment vol. I (desembre 1918), pp. 21-52 i vol. II (març 1921) pp. 101-144.

(6) "Droits des ressortissants du pays appartenant à des minorités de race, de religion ou de langue..."

b) Libre usage de la langue maternelle dans les relations privées et de commerce, en matière de religion, de presse, de publications et dans les réunions publiques ainsi que dans les tribunaux...

d) Dans les districts où la minorité constitue une proportion considérable de la population, l'instruction dans les écoles primaires de l'Etat sera donnée dans la langue de la minorité et une part équitable dans les sommes attribuées par le budget de l'Etat ou les budgets municipaux dans un but d'éducation, de religion, ou de charité, est assurée à la minorité."

Vegeu: HELMER ROSTING, *Protection des Minorités par la Société des Nations. Exposé historique et juridique*. Genève, le 25 novembre 1923, pp. 15-16.

(7) Espanya està dividida en 49 províncies, quatre de les quals (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona) corresponen a Catalunya. La província de Barcelona tota sola contribueix en 19,30 % als ingressos de l'Estat espanyol (459,8 milions sobre 2.429 milions; dades oficials de 1922. Vegeu: *Conferencia sobre la situación tributaria española leída en el salón de sesiones del Fomento del Trabajo Nacional por D. Guillermo Gracil, Secretario general de esta sociedad*. Barcelona 1923, p. 17.

crit. Per fer-ho, calia esquinsar la Declaració dels Drets de l'Home.

En poc espai de temps ha anat aferrissant-se contra la llengua i la cultura catalanes la persecució espanyola (8). Per fi, hom ha arribat a establir com a principi de govern la desecatanització de Catalunya.

Es en aquests moments, quan veiem el nostre poble tractat com avui ja no pot ésser-ho cap dels que la guerra ha deslliurat a l'Orient europeu, que, en nom de Catalunya, ens adreem a la Societat de les Nacions i amb ella a la consciència universal.

L'esperit d'equitat, el voler que la justícia substitueixi la força en les relacions entre els Estats i els pobles, que és el fonament de la Societat de les Nacions, pledeja en favor de Catalunya. No hi ha d'haver pobles amb l'ànima esclavitzada. Si ja no n'hi poden haver a l'Orient d'Europa, feriria la consciència universal que en fossin mantinguts a l'Occident. Cap de les raons que hom al·legués per mantenir-los-hi no tindria res que veure amb la justícia; cap no podria ésser admesa per la Societat de les Nacions.

També pledeja en favor de Catalunya el desig de la Societat, nord de la seva actuació, de mantenir la pau i de prevenir conflictes. Una de les majors garanties de la pau és que dins un Estat no hi hagin causes de descontentament, albiradores de fora estant. Mentre l'ànima de Catalunya no sigui respectada, d'aquestes causes n'hi haurà dintre l'Estat espanyol. I Catalunya és una terra estratègicament situada a l'entrar del Golf de Lleó, recorbrint un terç de la frontera pirenenca.

(8) No com a inventari, que seria interminable, sinó com a mostra dels atacs contra la llengua catalana en aquests darrers mesos, n'esmentarem alguns de diverses menes.

I. En la vida de les corporacions catalanes:

Prohibició a les persones investides d'autoritat d'usar la llengua catalana en els actes oficials de caràcter nacional o internacional (Apèndix de documents nº 5);

Prohibició a les Corporacions catalanes de dur en català els llibres d'actes, registres, etcètera (Apèndix de documents nº 5);

Prohibició de la llengua catalana en la documentació i fins en la conversa dins l'Ajuntament i la Diputació de Girona (Apèndix de documents nº 11);

Prohibició als guardes de nit de cantar les hores i el temps en català.

II. En l'ensenyament:

Prohibició als mestres d'ensenyar en altra llengua que l'espanyola (Apèndix de documents nº 12 i 13);

Prohibició d'ensenyament lliure de la llengua catalana a les escoles de l'Estat (Apèndix de documents nº 14);

Prohibició de continuar l'ensenyament en català a les escoles de la Mancomunitat. (dia 26 gener 1924) i a les de l'Ajuntament de Barcelona, on són ensenyats parvuls i anormals (dia 26 febrer 1924);

Per això han estat teatre de tantes lluites la Catalunya continental i la illa de Menorca — també de llengua catalana com totes les Balears. No desitgem els catalans que aquests fets pretèrits retornin, i és per això que ercorderem amb esperança l'article 11 del Pacte de la Societat de les Nacions, on diu: "Il est, en outre, déclaré que tout Membre de la Société a le droit, à titre amical, d'appeler l'attention de l'Assemblée ou du Conseil sur toutes circonstances de nature a affecter les relations internationales et qui menace, par suite, de troubler la paix ou la bonne entente entre nations, dont la paix dépend."

I encara raons especialíssimes, que afecten d'una manera directa la Societat hem d'expressar amb lleial franquesa els catalans. No podem oblidar nosaltres com Espanya — que s'adherí sense reserves al desig expressat per l'Assemblea el dia 21 de setembre de 1922 — ha estat i segueix éssent Membre del Consell i, per conseqüència, un dels protectors directes de les minories nacionals. No seria una paradoxa, que afebliria l'autoritat de la seva missió i l'alt prestigi de tot el Consell, que havent de protegir les minories orientals, oprimís les que té dintre les seves fronteres?

En la data memorable del dia 28 d'abril de 1919, en la sessió de la Conferència on va néixer la Societat de les Nacions, el representant de Bèlgica, M. Hymans, digné: "Nous commençons une grande expérience et, pour réussir, il faut qu'elle soit aidée par la bonne volonté des peuples, par leur confiance, par la coopération loyale et suivie des Gouverne-

Prohibició dels cursos de llengua i literatura catalanes que el "Comité pro llengua catalana" havia organitzat a diverses poblacions de Catalunya.

III. En les reunions públiques:

Sovint les conferències són suspeses perquè el delegat governatiu prohibeix que siguin donades en llengua catalana. Darrerament, la del poeta Octavi Saltor a l'Ateneu de Girona el dia 19 de febrer últim.

IV. En les relacions privades i de comerç:

Prohibició a les entitats particulars sotsmeses a la Llei d'assegurances de dur en català la comptabilitat i la documentació. (Apèndix de documents nº 15);

Prohibició de rotular en català els productes farmacèutics (Apèndix de documents nº 17);

Prohibicions del català en anuncis, prospectes, circulars comercials, etc. (Apèndix de documents nº 18);

V. En matèria de premsa:

Amb excusa de la prèvia censura, hom obliga els periòdics d'Arenys, Vendrell, etc., de fer la traducció espanyola de llurs escrits (Apèndix de documents nº 19).

VI. En matèria de religió:

Són nombrosíssims els casos de violència per tal que la predicació religiosa sigui feta en espanyol i no en català. No els enumerarem per tal com ja són detalladament reportats a la Santa Seu.

ments et des peuples. El poble de Catalunya la té aquesta bona voluntat, aquesta confiança. El poble de Catalunya està disposat a aquesta cooperació lleial i seguida. No voldríem creure que no hi estigui també el Govern d'Espanya, tot d'una que es capaciti de la seva responsabilitat.

Per tot això, demanem a la Societat de

les Nacions que vulgui coadjuvar a que en data no llunyana Catalunya vegi realitzat a casa seva el desig de l'Assemblea, essent tractada per l'Estat espanyol amb "al menys el mateix gran de justícia i de tolerància que és exigint pels Tractats i per l'acció regular del Consell" als Estats de l'Orient d'Europa.

CONFIDÈNCIES

III

Cada pal, no aguanta la bandera.

Arcs de Mar.—El delegat governatiu ha donat l'ordre que tots els centres o partitells que tenen pal de bandera al balcó o al terrat, posin la bandera espanyola els dies que marca el calendari oficial de l'Estat espanyol. Els que no s'avinguin a aquesta disposició són convidats a treure el pal.

Marquessa a l'engròs.

Barcelona.—La pròxima visita dels reis d'Espanya a la Capital de Catalunya va precedida de sengles tanteigs prop de personalitats catalanes per tal que acceptin la investidura d'un marquesat. S'ha fet l'ofertament als senyors: Bertran i Serra, Angel Guimerà, Santiago Rusinyol, Josep Llimona i... Joan Pich i Pon. Es diu que, excepte el darrer, tots han refusat l'honor. S'afegeix que En Guimerà ha plorat amargament en veure l'"atreviment que es té amb un pobre vell". En Rusinyol ha somrigut com aleshores de lo de la creu. En Llimona ha esclatat en manifestacions de joia en considerar que "la fortuna li feia ofrena del goig immens i tants anys anhelat, de poder refusar un tant gran honor". En Pich s'ha enternit després d'ageure els pels ericats del seu sensible cor. Hom diu que el faran marquès de la Rosaleda.

Eficàcia.

Tarragona.—Ha rebut confirmació oficial la gesta del cap de carrabiners de Cambrils considerada inversemblable per tan extraordinària. Hom assegura, doncs, que el representant de la força d'ocupació exigí del rector que el sermó dominical fos dit en castellà. L'autoritat eclesiàstica protestà, però finalment s'ajupí sota el pes de la força bruta i sortí a fer la predica. L'església era plena de fidels. "Queridos hermanos" — digué, i tot de sobte aquella gentada s'alçà i abandonà el recinte. En pretendre sortir al carrer es trobà les carrabines dels espanyols apuntant cap a la porta i la figura arrogant del cap de la força obligant-la a recular cap a dintre amb interjeccions barrejades amb el nom de Déu: —A dentro m... Dios!...

Del pròxim reial viatge.

Barcelona.—El senyor Álvarez se la Campa ha ordenat a l'empresa del Metropolità que tiri a terra les valles dels ponts de les obres a la Granvia i al Passeig de Gràcia per tal d'evitar possibles agressions contra les reials persones en passar per aquells llocs. Els delegats governatius dels districtes rurals han manat als pagesos que retirin les garbes i feixos de serments que tinguin aprop de la carretera per on hagi de passar la reial comitiva. El rei d'Espanya continua anant a Barcelona amb la mateixa seguretat que a Sevilla.

Sans i Buigas, home del dia.

Barcelona.—Segueix essent l'home del dia el senyor Sans i Buigas, servent fidel de moros i cristians. Hom diu que una companyia d'atraccions vol contractar-lo per protagonista d'una revista de gran espectacle que es nomenarà "Nedar i guardar la roba".

El bullit de Sta. Creu.

Barcelona.—En aquests temps del món al revés en el que els ases menen els carros, les animetes vils s'aprofiten de la ruqueria dels influents. Un cas d'això és l'escàndol de l'Hospital de Sta. Creu. Un metge volia endur-se'n la plaça vagant que la Junta d'Administració ha posat a concurs, però, no tenint les condicions que el reglament exigeix, ha endregat al general Lossada una denúncia anònima contra la Junta, dient que és separatista. El general Lossada ha decretat immediatament la suspensió del concurs i ha fet que fos possible la martingala del denunciant.

Els aprofitadors exploten la flaca dels espanyols a base de presentar com separatistes a llurs enemics, parodiant la conducta dels que quan volen quelcom dels francesos comencen per dir del contrari la màxima baixesa: és un germanòfil...

Els mossos d'esquadra fan el pas d'oca.

Barcelona.—L'autoritat militar ha ordenat que'ls mossos d'esquadra facin diàriament la instrucció militar i marxïn amb pas especial.

El plet dels professors.

Barcelona.—Encara no han estat substituïts els 150 professors de les Escoles de la Mancomunitat que signaren la carta de simpatia al professor Dwelshauvers, malgrat haver expirat el plaç de quatre dies que assenyalava el document per a rectificar. Els professors han rebut l'adhesió entusiasta dels estudiants de les associacions següents: "Federació de la Secció Preparatòria de la Universitat Industrial", "Associació d'Estudiants de la Universitat nova", "Associació d'antics alumnes de l'Escola Superior d'Agricultura" i "Institut d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball i annexes", que representen uns 4.000 estudiants. El document diu així:

"Als senyors professors que signaren la lletra d'homenatge al senyor Dwelshauvers.

Honorables senyors:

La vostra digna actitud enfront d'una arbitrària amenaça ens mena a testimoniar-vos la nostra cordial adhesió.

Certament, si s'escan, no sereu pas sols a deixar les aules d'aquesta Universitat. Vosaltres sabreu nodrir-les d'una pròdiga espiritualitat, fou ella la que ens mogué a venir-hi, i tanmateix és aquesta espiritualitat, tant com a vosaltres, a qui es foragita.

Capim a bastament l'exemplaritat del vostre gest, i ens plau en aquests moments refermar la germanor que tothora ha lligat els vostres esperits amb els nostres. Barcelona, 4 de maig de 1924.

(Signat) *Josep Iglesias, Marian Foyé*, per l'Associació d'Estudiants de la Universitat Nova.

Isidre P. Palmaça, Climent Gratacós, per l'Institut d'Alumnes de l'Escola del Treball.

Josep M. Riu, Josep Rierola, per l'Associació d'Alumnes de l'Escola Superior d'Agricultura.

F. Prat, Marc Aureli Vila, per la Federació d'Alumnes de la Secció Preparatòria.

Avalen, a més, l'original 821 signatures d'alumnes. Segueixen encara recollint-se'n."

Altra vegada els sergents.

Barcelona.—Un grup de membres del "Colegio de doctores matriculados de Cataluña" ha ofert al senyor Sala de Rellians el seu concurs i la seva valuosa col·laboració als sergents con buena letra oferts pel general Lossada. Hom ereu que aquest, ajudat per aquell, omplenaran el buit que deixen els professors. Els alumnes, però, amenacen amb la vaga. Sempre seran desagraïts.

Barcelona, 9 de maig de 1924.

Per la còpia,

Kômos.

Londres, 10 de maig de 1924.

SANT JORDI I EL DRAC

En els claustres de la Seu barcelonina, vora la porta d'entrada, conversen entre ells, un grup d'amics.

Comentem l'animació amb què s'està celebrant enguany la festa de Sant Jordi.

Entra una dama amb un ciri destinat al Patró de Catalunya. Trobant la porta tancada, fa un gest de contrarietat i dirigeix una mirada interrogant al grup d'amics.

Un d'aquests li diu:

—Han tancat vora la una; ja no sabem on col·locar els ciris.

I un altre afegeix:

—No aneu pas a portar l'ofrena al Palau de la Generalitat.

A la qual cosa replicà la dama:

—No; el ciri és per a Sant Jordi i allà ara no hi ha sinó el Drac. El portaré a Sant Just.

* * *

Sant Jordi i el Drac van prenent cada dia un més alt relleu; són les dues figures simbòliques del moment actual de Catalunya.

L'un representa el Bé i l'altre és l'encarnació del Mal.

Són la virilitat, la noblesa, el desig de perfecció, la bondat, la llum, per un costat; per l'altre la rastreria, la misèria moral, la força bruta, les tenebres.

* * *

De temps ha, pressentíem el moment actual de lluita sorda i enverinada.

La guerra, anys ha que dura, car ha subsistit sempre, més o menys cruenta, d'ençà de la primera escamesa del Drac contra la vida i les llibertats de Catalunya.

Però ara es preparen, sens dubte, moments que han de marcar una nova ruta, la ruta definitiva per assolir la victòria.

El Drac, confiant atemoritzar al Cavaller, exhibeix tots els seus armaments, ensenyant les dents plenes de bava.

Però el Cavaller, que sap que pot esperar confiadament la victòria, mira serenament la bèstia repulsiva, que a no trigar gaire ha de restar sense vida als seus peus. I el Cavaller sap que quan això esdevingui, la interrompuda història de Catalunya tornarà a ésser orgull dels catalans.

* * *

No ens és pas possible fer-nos càrrec, cars amics llegidors de RESSORGIMENT que residiu lluny de l'escenari d'aquesta lluita, de si vosaltres sentiú ben bé la transcendència d'aquest moment en què es troba la nostra terra.

Voldríem poder-vos fer participar d'aquesta fe, d'aquest optimisme reposat, que senten els qui de més aprop contribueixen a la mida de les seves possibilitats, a l'adveniment de la Llum; de la Llum que ha d'ésser font de tota cosa bona, de tota cosa bella, de tota cosa justa.

Bé mereixeu vosaltres participar d'aquesta rosada que sent el nostre esperit, vosaltres que amb el vostre entusiasme tant havent contribuït a que assolíssim la grandesa del moment actual.

Celebrem que el Destí ens hagi designat per a viure el desvetllament de Catalunya i la seva reincorporació entre els pobles civilitzats.

I tinguem clara noció dels deures i de la responsabilitat que cadascú té en aquests moments.

La figura del Drac creix, mal que sigui amb els símptomes de la mort propera. Cal que cadascú pensi que del seu esforç depèn el resultat final de la lluita.

JOAN DALLA.

Barcelona, maig de 1924.

ràncies són les llurs comprensions morals, vil la llur consciència i servil i rastrer el procedir de tots ells. Això no vol dir que no poguessin reproduir-se escenes com les que féren cèlebre i històrie cert general Bassa, el qual fou un dia arrossegat pels carrers de Barcelona per traïdor, com molt bé podrien ésser-ho personatges tals com un Alfons Sala, com un baró de Viver; noms que repugna fins esmentar-los, però que deu haver de fer-se, per assenyalar-ne, com qui toca a temps, la maula de la seva actuació.

Ara sembla que una llum se'ns anuncia, llunyana, en aquella terra harmoniosa de bel·leses naturals, de llibertat i de vida pròspera, a aquell joell d'Europa, que es diu Suïssa, on té l'estatge aqueixa Societat de Nacions, tan discutida tot i éssent tan novella, a les portes de la qual sembla que havem determinat d'anar a trucar. Qui sap, si podrem, sense pecar d'innoscents, esperar que en bona hora la justícia i la simpatia puguin percutir més amplemment en la consciència del món a favor de la nostra causa! Tant de bo, poguéssim tenir aquesta esperança falaguera; d'un lloc o altre ha de venir aquesta deslliurança!

Aquesta deslliurança, que pot ajudar-nos-la a conquerir la bona voluntat del món, ningú més que nosaltres ha de preparar-la. Però, qui diu que el nostre poble no ho hagi fet, intensament? Amb 75 anys mal comptats del primer esclat de desvetllament nacional, bé n'ha fet de camí per a reconquerir la seva personalitat espiritual; no es pot pas dir que Catalunya en l'ordre moral s'hagi "dormit a la palla". La consciència de la seva personalitat ha anat dominant, poc a poc, a tots, i avui ja fins els infants saben ésser conscients dels deures nacionals, i en llur temps ho seran més que no ho havem estat nosaltres, si com hem d'esperar no són les quarterades que aturen un poble com el nostre, tan anhelós d'activitats. Ara veient-lo així, lligat de mans, hom diria que ja no fa res, abatut i flagellat com el tenen. Fa mig any d'això. És cert que la contradicció l'ha soferta sempre, perfidiosa, d'una manera, que no sembla sinó que l'enginy dels governants espanyols li era verament un borinot fastigós que no la deixava respirar, a la dissortada pàtria nostra; i ja amb les desorientacions socials, guanyats els nostres obrers per a causes agenes o contràries, a nosaltres, oïnt el llop disfegat d'ovella —com en les estones regalades d'un Leroux i més ençà, i encara avui — ja, amb les intermitències d'aqueixa mala llei que atura la premsa diària quan més hi ha per dir; ja amb el desenfrè demoníac dels pistolers, de tot crim, pervingut d'ells; tot, a l'esguard de com millor poden aturar-nos en les nostres justes pretensions.

... ..

F R A G M E N T S (*)

Quanta malvestat! Talment, com en altra ocasió vaig sentir-me obligada de dir, em fa l'efecte la nostra Pàtria, d'un objecte delicat i preciós en mans de malvats i de boigs; hom tremola i s'esborrona, de pensar, el mal que poden fer i el retard que pot significar per a ella, dependir així de semblants aventurers, forasteralla impúdica; i el que és pitjor, de traïdors de casa nostra mateix, per més vergonya i dolor en la nostra desgràcia; que no inspiren sinó l'anhel de poder-los arrabassar un dia dels llocs que envileixen —

(*) De la conferència donada en el Centre Català de Cultura de La Plata, el dia 10 del mes propassat.

tals com la malaguanyada Mancomunitat — per a lliurar-los, no al menyspreu de les persones bones, perquè ja hi són prou; però sí de foragitar-los de casa nostra, tots; que és malaguanyat l'aire que hi respiren, la vida que hi gaudeixen; això, com el càstic més piadós que pot imposar-se'ls. Ja no die penjar-los a la forca; perquè la nostra pàtria es sent moderníssima, és de mena molt noble, per això és tan dissortada dependint de qui depèn; i ella no pot tornar els cops amb la baixesa que els els claven; i ella no estima l'ergástula ni per ella ni per als altres; per això és doblement paorosa la seva situació, subjugada als que són tan amics, d'aitals formes, com esquifides i

Particularment nosaltres, dones, dintre les famílies i entre la societat i l'ambient en què vivim, tenim tema; aquest ens l'inspirarà solament la nostra dignitat d'ésser catalanes. Fora covardies! Cridar-ho en veu alta, perquè així té d'ésser.

Que els nostres esposos i els nostres fills no se n'amaguin, dels seus sentiments verament patriòtics. No els farà mal. Entre els argentins, perquè ens respecten i coneixen suficientment, i entre els espanyols, perquè fóra una claudicació moral indigna de nosaltres. Que els vulguin per la seva capacitat i solvència, això és el que havem de desitjar, i si els volen per veure'ns dignes del país d'on venim honorant-lo, millor que millor!

Parlen en català als vostres fills, que és de la millor manera que tindran amor a les nostres coses, perquè coneixeran la nostra pàtria degudament i, coneixent-la, és impossible que no l'estimin i honorin molt més, essent-nos joia i consol en el nostre enyor o en la nostra recordança d'aquell beneït terror, si mai més no po-

guéssim tornar-li; que, tornant-li, ja sabran amar-la molt més, com a lloc d'on pervé la seva natura.

En tot, fins en les petites coses, vulguem ésser catalanes íntegres; si no som bé el que som de naixença no som res; si no som ben catalanes, no som de cap altra nacionalitat. Si ho som com es deu, ens serà font de felicitat el sentir-ho i el fer-ne dins nosaltres un culte.

No oblidem la lectura de les belles obres que han escrit els nostres poetes i escriptors, les pàgines glorioses de la nostra història; seguim de cor, catalanes sempre, i així sabrem amar també tots els pobles del món. Jo sempre, com més catalana m'he sentit, més he sabut comprendre i estimar les glòries d'aquesta benivolguda terra argentina que ens hostatja i les de totes les terres del món; com més nacionalista, més també universalista, amb un amor més centrat i amb un amor més divers.

GRÀCIA B. DE LLORENS.

NOTES DE LA REPRESSIÓ

MERCES REIALS... O DIRECTORIALS.

Junquito és el nom d'un secretari de govern civil (consulat espanyol a Barcelona).

El nom no fa la cosa; però el nom és xocant: *Junquito*.

Dones, bé: el senyor *Junquito* es presentà a la casa de N'Angel Guimerà; pronuncià d'allò més bé el cognom — Guimerà — i s'entrevistà amb el dramaturg il·lustre.

—Vostè dirà — feu en Guimerà.

—*Pues yo venía, en representación del Directorio, a visitar a usted para que sepa el amor que el Directorio y S. M. el Rey (q. d. g.) sienten por las letras catalanas; y, queriendo dar una inequívoca prueba de tal amor, traigo el expreso encargado de ofrecer a usted, como genuino representante y altísimo emblema de la incomparable poesía de esta bellísima región, un título nobilísimo con el cual pudiera considerar, en parte, pagados los grandes méritos de la excelsa pluma del insigne literato puesta al servicio del privilegiado talento del más grande de los dramaturgos y más vibrante de los poetas.*

Va seguir per aquests camins de diti-ràmbiques lloances, durant la seva peroració, més de mitja hora.

En Guimerà no el va interrompre per res. Per fi, l'home — és a dir, el *Junquito* — va callar. Aleshores, el vell Guimerà, aixecant-se del seient, li digué:

—No estic per romanços! No estic per romanços!

I el *Junquito* se n'anà con la música a otra parte.

* * *

A En Josep Llimona li oferiren, no menys, un títol nobiliari.

L'il·lustre escultor, que té la faç cantellada, diríem que feta a cops de buril i d'escarpra, respongué amb una carta on diu "que està satisfet de que li hagin proposat l'alt honor de poder rebutjar la proposició".

* * *

En Bertran i Serra també ha refusat un títol que se li oferia.

* * *

Resten el Pich i Pon (que, de segur, que acceptarà) i el Conde de "El Siglo" que és clar que ho voldrà.

Hom diu si el fer marquès al Conde serà un desagravi pel boicot que, en més o menys, li han declarat els catalans.

I així com ara hom li diu "Conde de El Siglo" li podran dir, de més a més "marquès del boicot".

No estarà malament del tot!

MARQUES QUE NO S'ESBORREN.

Aquells *Visca Catalunya Llure* i *Mori el Directori* que aparegueren pintats a la façana del Palau de la Generalitat el dia de Sant Jordi, no s'han pogut esborrar més que a mitges.

Es coneix que aquella façana té dues menes de pedra; de la de la part inferior, hom ha assolit treure'n les marques; però de la de la banda de dalt, si no la

repiquen, no n'eixiran pas. De manera que, per ara, "es fan repicar".

Les llegendes s'entenen perfectament. I tothom les ha vist i les veu.

EL PALAU I LES PESSETES.

D'aquí a tres dies arribarà — *si Dios quiere y el tiempo no lo impide* — el noi Xtres.

Els preparatius dels governants són grans i interessants.

La governadora — que porta les calces de l'inviet general L'ossa-da — va cridar l'altre dia tres o quatre presidents de *Círculos* i els digué (en espanyol, però, com és de suposar):

—Dintre de tres dies, m'han de portar 20.000 duros per al Palau.

I, efectivament: amb tot i que en els tres dies n'hi havia un de *inhàbil* (diu-menge), els presidents li presentaren les 100.000 pessetes.

Encara hi haurà qui dirà que no són actius... i que no paguen bé les "senyores".

Entre els presidents dels *círculos* s'hi compta l'il·lustre *Alberto Rusiñol y Prats*. Tots tres mereixen un premi.

Però *Don Alberto*, més que els altres.

FULLES IMPRESES.

Han circulat profusament unes fulles que han produït sensació.

Hom ha sentit diverses converses referents a elles.

I algú deia:

—Això d'incitar a l'atemptat, no està bé.

De seguida, l'interlocutor responia:

—Certament; però aqueixa mala gent...

—Ah, si; no me'n parli; jo voldria que els matessin tots!

Les fulles, doncs, no estan bé; però els menys exaltats voldrien "que els matessin tots".

JORDI BONCOR.

Catalunya; 9-V-24.

No us excuseu de contribuir a l'obra patriòtica per la qual se us reclama l'ajut, pretextant la vostra condició financiera. Pobres i rics, a mesura de llurs respectives forces, tothom pot realitzar un esforç.

Català! Ara més que mai la pàtria necessita de tu. No li neguis ço que tens el deure de fer per ella. Coopera a l'obra santa de la seva llibertat. Fes-te digne del nom català que portes orgullosament com a distintiu racial i ètnic.

N O T Í C I E S

II

?

Un bon amic nostre ens ha tramès a aquesta fotografia, assegurant-nos que no es tracta de cap exemplar de la fauna espanyola, sinó de la veritable efígie del general Miguel Primo de Rivera, marquès d'Estella i president del Directori militar que governa Espanya.

Els nostres llegidors no hauran oblidat segurament la versió que vàrem donar en el penúltim número de RESSORGIMENT dels registres practicats al Port de la Selva (Alt Empordà), a casa de bons amics i companys nostres, en cerca d'exemplars del nostre periòdic.

Ultimament havem estat assabentats que els esmentats amics s'han vist novament atropellats pels esbirros del general Carsi, governador "civil" de Girona, el qual els hi ha imposat una multa de cent pessetes a cada un pel "delicte" d'haver rebut un altre número de RESSORGIMENT.

També se'ns assabenta que pel mateix motiu han estat desterrats un jove de Garrigàs i un altre de Castelló d'Empúries.

Lamentem de tot cor les persecucions i els perjudicis d'ordre moral i material de què han estat objecte els compatriotes esmentats, però ens felicitem de l'honor que representa per a RESSORGIMENT veure's tan aferrissadament perseguit per la militarada que governa l'Estat espanyol. El nostre lema és: ara més que mai, per Catalunya a ultransa.

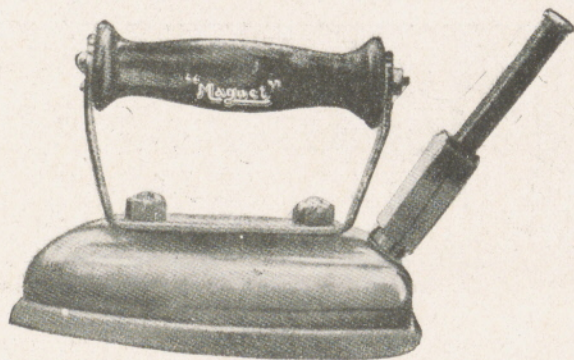
Es objecte de diferents comentaris entre els que es preocupen de l'actual situació política de l'Estat espanyol, el fet que s'observa d'un quant temps ençà en l'actitud del prestigiós diari argentí "La Nación", amb referència a l'obra del Directori militar.

Els catalans, particularment, trobem a faltar en el diari d'En Mitre aquella imparcialitat que tant ens plaia i que tant elogiàvem.

Ni Manuel Pedroso, ni Ortega-Gasset, ni Araquistain, ni Unamuno, que des del 13 de setembre es distingien per la crítica acerba que feien de les atzagaiades d'En Primo de Rivera, cap d'ells fa unes quantes setmanes que no ens n'ha dit res. Ara ens parlen de literatura, d'astronomia, i filosofen al voltant del "crimen de Andalucía".

Ultra això, els telegrams provinents d'Hendaya i de Port-Vendres i la sèrie de cartes anunciades per l'Ortiz-Echagüe de Paris estant, també s'han "extraïat".

Aquest canvi sobtat de "La Nación" ningú se l'explica, i ja hi ha qui l'atribueix a influències diplomàtiques, i a

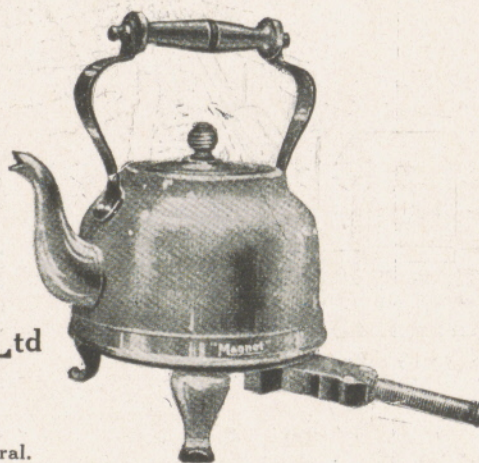

ELS APARELLS ELÈCTRICS MARCA

"Magnet"

PER A ÚS DOMÈSTIC, SÓN ELS MÉS ECONÒMICS

Sol·licitin llista de preus
il·lustrada

Anglo-Argentine General Electric Co Ltd

1475 - RIVADAVIA - 1483

(PLAÇA DEL CONGRÈS) - BUENOS AIRES

U. T. 5560 al 62, Libertad

Coop. T. 2616, Central.

pressions del comerç espanyol de l'Argentina.

Segui el que es vulgui, és molt de lamentar aquest canvi d'actitud d'un dels més grans diaris americans.

III

En el desè Saló Anual d'aquarel·listes, actualment obert en el local de la Comissió de Belles Arts, havem admirat cinc produccions originals del nostre compatriota F. Pascual-Ayllón, pintor notabilíssim que a força d'estudi va obrint-se camí i adquirint prestigi dintre l'ambient argentí.

Les obres que exposa enguany En Pascual, festes al Tandil, acusen un guany en el sentit d'un major relleu i més seguretat en els traços. "L'hora daurada" i "Els tres pins" són, a juí nostre, les millors.

Ens complavem en consignar els progressos d'aquest pintor català que és, també, un notable violoncelista.

IV

Els catalans de Córdoba també s'han recordat enguany de la festa de la Protectora.

Organitzat per la Comissió Delegada de l'Associació amb la cooperació del Club Català, tingué lloc el dissabte dia 31 propassat un festival a profit de tan meritòria institució d'ensenyament català.

L'acte consistí en un discurs al·lusiú pel ferm compatriota En Josep Fiter, la representació del drama en tres actes d'En Pons i Pagès, "Rei i senyor", i concert a càrrec dels professors Pagès, Camús i Grandí i el senyor Valldaura.

V

Acaba de fundar-se a París el periòdic "Currier Catalan", el qual és destinat a propagar les arts, la literatura, les ciències i la política de la nostra pàtria, i proclamarà davant del món els drets de Catalunya a gaudir de la llibertat i demés atributs de Nació independent.

"Courrier Catalan" ha estat fundat per bons amics nostres i respon a un pla d'organització general per donar a conèixer la nostra terra en el seu caire espiritual i cercar simpaties internacionals per la solució del nostre secular plet nacional.

A la nostra redacció s'admeten subscripcions a "Courrier Catalan", i ens permetem eridar l'atenció dels nostres compatriotes referent la conveniència d'ajudar aqueixa publicació benemèrita. Es publica en idioma francès.

APIARI "FLOR DE ROMERO"

MELS i existència permanent de CERES VERGES i preparades per a usos industrials i domèstics.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONIA ALVEAR
(Mendoza)

Escriptori:

Medrano 461
Buenos Aires
U. T. 8729, Mitre

FARMACIA CATALANA

DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS

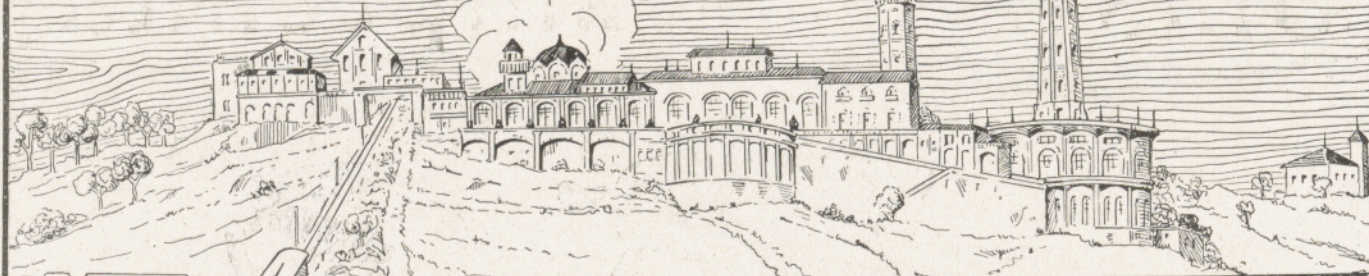
S'atencen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia)

BUENOS AIRES

EL TIBIDABO JOYERIA DE JOSÉ BRIÓ

CERRITO
373
BsAs

**Brillants i Alhages Fines d'Ocasíó,
a preus veritablement limitats.**

**No compreu sense abans
visitar aquesta casa.**

UN. TEL.
38 MAYO. 0206.

Confiteria Catalana

OMS

Cerrito, 153

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2918, Central

B^{mé} Mitre 2248

Unió Telefónica 8809, Mitre
Coop. Telefónica 2919, Central

Coques d'Arenys
Són exquisides

Tortells calents
Dues vegades el dia

Xampany Codorniu
Non plus ultra - Extra i Espumós.

Anís Deu
El preferit de les famílies

YASILAC No deixin de
provar aquest
saborós licor
català.

Unics concessionaris per
a la República Argentina: **CASA OMS**

Vins importats:
Alella,
Moscatell,
Garnatxa,
Ranci, Jerez
i Oporto.

*Revetlles de Sant Joan
i de Sant Pere:*

Les tradicionals

Coques de Pinyons

OLIS

*de cuina i de taula, a cada tres portes
en venen; però els catalans que vulguin
ésser ben servits i pagar preus equitatius,
faran molt bé de venir a casa.*

*S'envien mostres i es reparteix a domi-
cili.*

||||| **L'ATLÀNTIDA** |||||
J. CABRE I CIA.

Estados Unidos 1599
i Cevallos.

Un. Tel.
5532, Libertad

Impremta Fontana

de Fontana i Traverso.

Unión
Telef.
6336
Riva-
davia.

B^{mé}. Mitre 1325

MATALASSOS a l'estil català
(REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot lo pertanyent al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefónica 551. (Oeste)

PAVON, 4374
BUENOS AIRES

ARTICLES

per a MECÀNICS, FERRERS
i BRONZERS

Joan Russinyol

SARMIENTO, 1517 {Un. Tel. 1081, Libertad
Coop. Tel. 1350, Central

Unica Casa Especial
en Caragols
per a Metalls de Ferro,
Bronze i Acer.

Avisem al nostres clients que ens
havem traslladat del carrer Cangallo al
de **Sarmiento, 1517.**

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260

Buenos Aires :: :: :: :: ::

**Venda directa
al consumidor**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre **"La Esmeralda"**.
Sereu ben atesos i compra-
reu barat.

"Bodegas RESPLANDOR"

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

Compatricis: Si voleu beure bon vi exigiu
al vostre proveïdor que us serveixi el
de marca **"Resplandor"**.

... ..

Unics representants a Buenos Aires:

... ..

ROVIRALTA, GRANADA i Cia.

1247 - Campichuelo - 1249

Un. Tel. 1446, Chacrita